Դ· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1055 — ՇԱԲԱԹ 11 ՅՈՒԼԻՍ 1887 (Ն· Տ·) 23 ՅՈՒԼԻՍ 1887 — 3 ԶԻԼԳԱՏԷ 1304

20 ՓԱՐԱ (ԾՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-Խան

غلطه ده نورادونكيان خاننده آره ولك
غزته سی اداره سی

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (ԾՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան ղրշեկան արժէք	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » եւ արտաքին Թղթատարով տարեկան »	240
Գաւառաց համար եւ արտաքին Թղթատարով վեցամսեայ »	120
Օտար երկիրներ, տարեկան Ֆրանք	58
» վեցամսեայ »	26

Դուրս ղրկուած յօդուածոց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է, խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդառնար։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Co stantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 11 ՅՈՒԼԻՍ, 1887

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԸՆՏՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

Ազգ. Ժողովէն 70-80 Երեսփոխանք պակսած են վախճանմամբ, վիճակաւ դադարմամբ, հրաժարմամբ և բացակայութեամբ. Մինչեւ որ ընտրուին նոր Երեսփոխանք, դադարեալք կը շարունակեն իրենց պաշտօն. Բայց յայտնի է թէ այս ապօրէն վիճակ չի կրնար տեւել, և պէտք է ընտրուին նոր Երեսփոխանք. Կատարելի ընտրութեանց բազմութիւնը դիտելով, ակներեւ է թէ Ազգ. Ժողովը կարեւոր վերակազմութիւն մ'ունի կրելու.

Ըստ Սահմանադրութեան, Երեսփոխանաց պաշտօնը տասն տարի կը տեւէ, և երկու տարին անգամ մը, թէ՛ Կ. Պոլսոյ Թաղերէն և թէ գաւառներէն ընտրուած Երեսփոխանաց հինգերորդ մասը կը փոխուի.

Այս տրամադրութիւն կը գործադրուի Մայրաքաղաքիս համար, ուր երկու տարին անգամ մը վիճակաւ դադարողներուն տեղ նոր Երեսփոխանք կ'ընտրուին. Բայց գաւառաց մասին չէ գործադրուած դեռ.

Չէ գործադրուած Սահմանադրութեան այն տրամադրութիւնն ևս որով Երեսփոխանաց նոր բաշխում մը պէտք է կատարուի ամեն երկու տարին անգամ մը. Թաղ մը կամ գաւառ մը Երեսփոխան կու տայ ըստ իւր բազմահայութեան. Որովհետեւ թաղ մը կամ գաւառ մը միշտ նոյն վիճակի մէջ չի մնար այս մասին, հարկ է որ մերթ ընդ մերթ նոր բաշխում մը լինի Երեսփոխանաց. Սահմանադրութիւնը կը պատուիրէ որ ամեն երկու տարին անգամ մը, փետրուարի սկիզբը, Կրօն. և Քաղ. Ժողովք, Տեսուչ Խորհրդոց Ատենապետներուն հետ միկտեղելով, համախորհուրդ ժողով կազմեն, և Պատրիարքարանի Դիւանատան ընդհանուր ազգահամարին նայելով, որոշեն թէ ամեն մէկ թաղի ու գաւառի կողմէ քանի՛ Երեսփոխանք պէտք է ընտրուին, Կ. Պոլսոյ Թաղերէնց համար ընտրողաց թիւն հիմ բռնելով, և գաւառաց համար՝ բնակչաց թիւն.

Արդ այս, երկու գործողութիւնք կան որք նախապէս կատարուած պէտք է լինէին. այն է՝ գաւառաբնակ Հայոց ազգահամարն, և Կ. Պոլսոյ ազգային տուրք վճարող Հայոց վիճակագիրն. Առաջինը, թէեւ ձեռնարկուած, աւարտած չէ դեռ, և երկրորդն նոր աւարտած է.

Ո՞րք պէտք է մասնակցին այս 70-80 պակասեալ Երեսփոխանաց ընտրութեան. Այս է այժմ օրուան խնդիրն. Ազգային պաշտօնական մարմինք այս օրերս կը զբաղին այս խնդրով. Ազգ. Ժողովոյ առաջիկայ Նստին մէջ, ըստ ամենայն հաւանականութեան, Օրակարգի գլխաւոր խնդիրը պիտի լինի Ընտրողութեան Իրաւունք. Ազգ. Ժողովն ի մօտոյ կարեւոր ընտրութիւններ ունի կատարելու, և բնական է որ փափաքուի կատարել այդ ընտրութիւններ մասնակցութեամբ երեսփոխանական նոր տարերաց.

Սահմանադրութիւնը կ'ըսէ. «Ընտրողական իրաւանց հիմ կը բռնուին ազգային տուրքն, և անձնական արժանիքն. Ազգային տուրքն, ընտրողութեան իրաւունք տալու համար, պէտք է որ ընտրողը տարին գոնէ եօթանասուն ու հինգ ղրուշ ընդհանուր տուրք վճարէ. Ընտրողութեան անձնական արժանեօք իրաւունք ունեցողներն են՝ արքունի դիւաններուն և Տէրութեան ուրիշ պաշտօններուն մէջ գտնուողները. վկայեալ բժիշկներն, օգտակար գրեանց հեղինակները, վարժարանաց ուսուցիչներն և ազգին օգտակար ծառայութիւններ մատուցած անձինք. Ընտրողք օսմ. հպատակ եւ 25 տարին լրացուցած պիտի լինին. Ընտրողութեան իրաւունքէն զուրկ են քրէական յանցանօք դատապարտեալք, ազգային գործոց մէջ նենգութեամբ բռնուած եւ ազգային Ժողովոց մէկէն դատապարտուած անձինք, Տէրութեան դատարաններուն կողմէ զգաստացուցիչ պատիժ կրողներն, որոց պատժոյ պայմանաժամը լրացած չէ, և խելագարք.»

Այս ամեն պայմանաց մէջ, նկատելի կէտն, որուն համար կ'ըսենք թէ օրուան խնդիրն է, 75 ղրուշի ազգային տուրք վճարելու պայմանն է.

Այս պայման, Սահմանադրութեան հաստատումէն ի վեր, չէ գործադրուած. որովհետեւ ազգային տրոց սահմանումը, բաշխումն ու գանձումը մինչեւ վերջին ժամանակներս կատարուած չլինելով, անհնար էր որոշել թէ ո՛րք 75 ղրուշ վճարող են. ուստի, բաւ համարուած էր ընտրող նկատել այն ամեն անձեր որք 75 ղրուշ վճարելու կարող կամ յօժարող կ'ենթադրուէին.

Բայց այժմ ազգային տուրքն օրինապէս սահմանուած, բաշխուած և գանձումն սկսած լինելով, որոշուած է թէ Մայրաքաղաքիս Հայոց մէջ ո՛րք կը վճարեն 75 ղրուշ, ո՛րք՝ 50 և ո՛րք՝ 25 ղրուշ.

Պատրիարքարանի տումարներուն դիմելով, կը ստուգենք թէ այժմ 500 ազգայինք կը վճարեն 75 ղրուշ կամ աւելի. Իսկ 12,000 ազգայինք կը վճարեն 25 կամ 50 ղրուշ. 75 ղրուշ կամ աւելի վճարողներէն Պատրիարքարանը տարին կ'ակնկալէ իբր 50,000 ղրշ. իսկ 25 կամ 50 ղրուշ վճարողներէն կուգայ տարեկան իբր 300,000 ղրուշ.

Այս պայմանաց մէջ, ոմանք կը պահանջեն Սահմանադրութեան տառական գործադրումը. Ցարդ, կ'ըսեն, Սահմանադրութեան այս կարեւոր տրամադրութիւն չէր կրցած գործադրուիլ, զի ազգային տուրքն հաստատուած չէր վերջնապէս. Հիմակ որ այդ գործողութիւն աւարտած է, հարկ է յարգել օրէնքին մէկ բացորոշ տրամադրութիւնը. Կը յաւելուն թէ Սահմանադրութեան այս յօդուածին ցարդ չգործադրուիլը շատ դէշ ազդեցութիւն մ'ունեցած էր Ազգ. Ժողովոյ կազմութեան վրայ. Այնպիսիք որք ձայն պէտք չէ ունենային ազգային գործոց մէջ, վճռական դեր մը կատարած են Ազգ. Ժողովոյ կազմութեան մասին, և հետեւանքն եղած է տկար, անազդեցիկ մարմին մը, զուրկ այն պատկառանքէ զոր պէտք է ներշնչէ, եւն. Պէտք է ուրեմն, կ'ըսեն, Կ. Պոլսոյ Երեսփոխաններն ընտրելու իրաւունք ունենան վերոյիշեալ 500 անձինք միայն, որք 75 ղրուշ կամ աւելի ազգային տուրք կը վճարեն.

Ինչպէս կ'երեւի, Սահմանադրութեան մէկ տրամադրութեան գործադրման երեւոյթին տակ, կը յարուցուի յոյժ էական խնդիր մը, և կ'արտայայտուի շատ ուշագրաւ ոգի մը.

Ընդունինք պահ մը թէ ընտրողութեան իրաւունքն այդ 500 անձանց եւեթ սեփականուի. Գիտե՞նք թէ գործադրութեան մէջ հետեւանքն ի՞նչ պիտի լինի. Կ. Պոլիս 120 աշխարհական Երեսփոխանաց 80ը կու տայ. Ուրեմն, 500 հոգի 80 Երեսփոխան ընտրելով, 6 ընտրողի մէկ Երեսփոխան պիտի իյնայ. Աւելին կայ. Գում Գափուի բազմահայ Թաղը, Մայրաքաղաքիս ամենէն աւելի բազմահայ թաղը, կը պարունակէ այսօր միայն 7 ընտրող 75 ղրուշ վճարող, և այս եօթն Երեսփոխանք ունին ընտրել 16 Երեսփոխան. Թաղեր կան որք բնաւ չունին 75 ղրուշ տուրք վճարող ազգային. Ի մի բան, եթէ ձեռնարկուի այս հիման վրայ Երեսփոխանաց նոր բաշխումն ընելու, Կ. Պոլսոյ Երեսփոխանաց ամենամեծ մասը պէտք է ընտրեն միայն Բերա և Գատը գիւղ.

Բաց աստի, 75 ղրուշ վճարողներուն միայն տալով ընտրողութեան իրաւունք, կ'ըլլայ հետեւի թէ Ազգային Սնտուկին տարեկան 300,000 ղրուշ վճարող 12,000 Հայեր պիտի զրկուին նոյն իսկ անուղղակի մասնակցութենէ ազգային հանրական գործոց, և այս առանձնաշնորհում պիտի տրուի Ազգային Սնտուկին 50,000 ղրշ. միայն վճարող մասնաւոր դասի մը. Ուրիշ խօսքով, սահմանադրական ազգի մը մէջ, ազգային վարչութեան վրայ ո՛ և է ազդեցութիւն չպիտի ունենան այդ վարչութեան պահպանման հարկ եղած դրամին վեց եօթներորդը վճարող ազգայինք.

Երբ օրէնք մը հաստատութենէն ի վեր չէ գործադրուած, և երբ այդ օրէնք արդէն ի վերաքննութեան է, կ'արժէ կանգ առնուլ պահիկ մը՝ երբ անոր գործադրումն երեւան կը հանէ անհեթեթութիւններ, որք թերեւս նախատեսուած չէին օրէնքին հեղինակաց կողմէ. Այս 75 ղրուշի պայմանը ցարդ չէր պահանջուած, և Սահմանադրութեան ուրիշ ինչ ինչ տրամադրութեանց հետ, այս տրամադրութիւն ևս անշուշտ վերաքննելի և բարեփոխելի է. Այս բացառիկ հանգամանաց մէջ, մեք ամենեւին չենք կրնար ընդունիլ որ այսօր փորձուի պնդել 75 ղրշ.ի պայմանին վրայ, և ընտրողութեան իրաւունքէն զրկուին այնպիսի ժողովրդային տարրեր, որոց գործակցութեան և համերաշխութեան ամեն ժամանակէ աւելի պէտք ունի Ազգային Վարչութիւնը.

Կ'առարկուի թէ Երեսփոխան ընտրել կոչուող անձինք ընտրեալ դաս մը պէտք է լինին, ազգային գործոց փորձառութիւն, գիտակցութիւն և հոգածութիւն ունեցող անձինք, ունեւոր և կարող անձինք, և կը հետեւցուի թէ այս բարձր հանգամանքներ տարեկան գէթ 75 ղրուշի տուրք վճարել յանձն առնողներուն քով միայն կրնան գտնուիլ, ի բաց առեալ արդիւնաւոր ուսուցիչները, գրագէտներն, եւն, որք առանց տուրք վճարելու կը վայելեն նոյն առանձնաշնորհում.

Բայց պէտք է գիտնալ թէ, երբ Կ. Պոլսոյ 150,000ի չափ Հայոց մէջէն կը գտնուին և կը գտուին միայն 12,000 անձինք, իբրեւ 25 կամ 50 ղրուշ տուրք վճարող, անկարելի է ըսել թէ արդէն քիչ շատ ընտրեալ դաս մը չէ այս.

Հայ Թերթեր և հանդէսներ Կ. Պոլսոյ մէջ կը վաճառին օրը միջին հաշուով իբր 3,000 օրինակ. Ուրեմն, առնուազն 3,000 Հայեր կան ի Կ. Պոլիս որք ամեն օր հայ թերթ մը կամ հանդէս մը գնելու չափ ազգային հոգածութիւն և գիտակցութիւն ունին, մինչ աւելի քանի մը պատիկն են անոնք որք նոյնպէս թերթ կը կարդան առանց գնելու. Անհեթեթ է ուրեմն կարծել թէ, քանի որ 500 միայն Հայեր 75 ղրուշ ազգային տուրք կը վճարեն, 500 անձինք միայն ձեռնհաս են ազգային գործոց վրայ գաղափար կազմելու, և իրենց քուէով կարծիք յայտնելու թէ այն ինչ անձն արժանիք ունի իբրեւ Երեսփոխան ազգային գործոց մասնակցելու.

Ուրիշ հաշիւ. Մայրաքաղաքիս հայ վարժարանաց մէջ կան իբր 6,000 աշակերտք երկու սեռէ. Ուրեմն, կան առնուազն 5,000 հայեր կամ ընտանեաց գլուխներ, որք ուղղակի շահ ունին ազգային դաստիարակութեան խնդրոյն մէջ.

Եւ ո՞րք են այս 12,000 ազգայինք զորս ընտրողութեան իրաւունքէն զրկել կ'ուզուի.—Ամենամեծ մասամբ, ընտանեաց տէր խանութպանք, արհեստաւորք, փոքր վաճառականք, փոքր սեղանաւորք, վաճառականաց գործակալք, գրագիրք, հաշուակալք, յանձնակատարք, և այլ այսպիսի գործի տէր, վիճակի տէր, աւելի կամ նուազ ունեւոր, խելահաս և պարկեշտ անդամք ազգային մարմնոյն. Ո՞ր ազգի մէջ, որ քիչ շատ սահմանադրական ուղղութիւն մ'ունի, այս պատուական տարրեր կը զրկուին հանրային գործոց մասնակցութենէ.

Կ'առարկուի թէ 75 ղրուշի պայմանին վրայ պարտինք պնդել նիւթական տեսակէտով,—որպէս զի 25 կամ 50 ղրուշ վճարողներն հարկադրին գէթ 75 ղրուշ վճարելու, եթէ կը բաղձան մասնակցիլ ընտրողական իրաւանց.

Բայց չխաբուի՛նք. Գործնական մտօք խորհինք, և պիտի տեսնենք թէ, նախ, ամենուն ձեռքը չէ, արդի ժամանակաց մէջ մանաւանդ, անպատճառ 75 ղրուշի ազգային ուղղակի տուրք վճարել, երբ արդէն կան ուրիշ ազգային, Թաղական և եկեղեցական տուրքեր ալ, և երբ արդէն կան շատ մը պետական տուրքեր ալ. Եւ յետոյ, լոկ ազգային շրջանակի մէջ ընտրողութեան իրաւունքը չէ այնչափ կենսական իրաւունք մը որ զայն ձեռք բերելու բաղձանքը մղէ անկարողներն և անյօժարամիտներն անգամ՝ անպատճառ 75 ղրուշի ուղղակի տուրք վճարելու. Պատրիարքարանի Սահմանադրութեան հաստատումէն ի վեր, տասնեակ բարեբաստիկ ժամանակներու մէջ, եթէ կարելի չէ եղած 75 ղրուշի աւելի մեծ թուով վճարողներ գտնել, ինչպէս կը յուսացուի՝ երկրին տնտեսական անօրինակ աղէտներէն ետքը՝ բազմացնել այդ դաս, ընտրողութեան իրաւունքէն չզրկուելու սոսկ բարոյական հրապոյրով.

Ընդհակառակն, ո՛չ ապաքէն վստահ կայ թէ, Սահմանադրութեան հաստատումէն ի վեր երեսփոխանական ընտրութեան իրաւունքն աւելի կամ նուազ ի գործ դնող այս 12,000 ազգայիններն այժմ յանկարծ զրկելով այդ իրաւունքէ, նոյն իսկ Ազգ. Սնտուկն և այլ ազգային հաստատութիւնները կը զրկենք նոցա թէ՛ նիւթական և թէ բարոյական աջակցութենէն. 75 ղրուշ վճարող այդ 500 անձինք կը բաւե՞ն Ազգին նիւթական և բարոյական ամեն պէտքերուն. Թո՛ղ լաւ մտածեն այս կէտի վրայ նորա որք՝ օրինական հին պայմանի մը կրթնած՝ կ'ուզեն բարոյական ամենամեծ զրկանք մը կրել տալ Մայրաքաղաքիս հայ ժողովրդեան ամենէն կարեւոր մասին.

Բաւ մեզ, բաւ է պահանջել որ ընտրողութեան փափաքող անձը կանոնաւորապէս վճարած լինի ա՛յն տուրք զոր վճարելու կարող լինել յայտարարած է, 25 ղրուշ լինի թէ 50 կամ 75 ղրուշ. Քուէ տալու եկող անձը նոյն տարւոյ ազգային ուղղակի տուրքը վճարած լինելու ապացոյցն ի ձեռին պէտք է ունենայ.—Թո՛ղ բաւ համարուի այս պայման, և եթէ ընտրողական իրաւունքը Պատրիարքարանի Սնտուկը դրամ բերելու կրնայ ծառայել, ա՛յս եղանակաւ միայն յուսալի է որ արդիւնաւոր կարենայ լինել. Եթէ 350,000 ղրուշի կեդրոնական ուղղակի տուրքը կանոնաւորապէս վճարուի, Պատրիարքարանի Սնտուկն այլ եւ ի՞նչ կրնայ ակնկալել Կ. Պոլսոյ Հայոցմէն. Ասոր հետ մէկտեղ, ինչպէս Սահմանադրութիւնն ալ կ'արտօնէ, Ազգին բարոյական արդիւնաւոր աշխատաւորները, տուրք վճարած լինին թէ ոչ, ընտրողական իրաւունքը լիովին պէտք է վայելեն.

Կ'եզրակացնենք.—Որովհետեւ 75 ղրշ.ի պայմանը ցարդ գործադրուած չէր, և որովհետեւ անոր գործադրումը Սահմանադրութեան ոգւոյն հակառակ ակներեւ անպատեհութիւններ և անարդարութիւններ յառաջ պիտի բերէ, որք ծանրապէս կը վնասեն Ազգային Վարչութեան ամենակարեւոր շահերուն, իմաստութիւն է երկար թողուլ արդի վիճակին մէջ, և ազգային տուրք վճարող ամեն ազգայիններու տալ ընտրողութեան իրաւունք, իբրեւ առժամանակեայ կարգադրութիւն, մինչեւ ցվերաքննութիւն Սահմանադրութեան, յորժամ 75 ղրուշի պայմանը, ժամանակիս նիւթական ու բարոյական նոր պայմանաց համեմատ, բարեփոխելի գլխաւոր կէտերէն մին պէտք է համարուի.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Ի Բարիզ, անցեալ շաբթուան դեսպանական ընդունելութեան մէջ, Գերմանիոյ դեսպան Մինսդէր Կոմսը դիտողութիւններ ուղղեց առ Պ. Ֆլուռէնս, (արտաքին գործոց նախարար,) արհամարհական լրագրաց ոմանց մէջ երեւցած հակագերման յօդուածներուն վրայ. Դեսպանն յիշեց մանաւանդ Տէֆանս Նասիոնալ թերթին յօդուածներն, որ ի Ֆրանսա հաստատեալ քանի մը յոյժ յարգի գերման վաճառականներու և սեղանաւորներու անուններն և հասցէները ծանուցանելով, նշաւակած էր զայնս իբրեւ գերման լրտեսներ. Այս արհամարհական թերթ կը գանգատէր թէ, «Մեք պաշարեալ ենք լրտեսներով, զորս կը վարձատրէ և ազնուական տիտղոսներով կը պատուէ գերման կառավարութիւնը. Գերման պաշտօնատարք լրտեսներու պետերն են միայն. Ամեն բան կը լրտեսեն այնպիսի եռանդեամբ և մեթոտով, որ կ'երեւի թէ կեդրոնական վարչութիւն մ'ունին. Այս կեդրոն ուրիշ տեղ չէ բայց եթէ գերմանական դեսպանատան մէջ, և դեսպանն ինք մեծ վարպետն է այս կարգին, որ ճշմարտապէս կրնայ կոչուիլ Լրտեսներու կարգ.» Կ'ըսուի թէ ո՛չ միայն Մինսդէր Կոմսն այլ և անգլիական դեսպան Լորտ Լայոնս դիտողութիւն ըրեր են այս լրագրական լեզուի դէմ, յիշեցնելով որ եթէ լրագրաց թոյլ տրուի այս կարգի յօդուածներ հրատարակել, դեսպանաց դէմ, սոքա Բարիզի մէջ բնակելու անկարող կը լինին. Պ. Ֆլուռէնս ցաւ յայտներ է արհամարհական լրագրաց այս հրատարակութեանց համար.

ՊԵԼՃԻԿԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. Երեւելի պելճ զօրավար Պրիալմոնի մէկ տեղեկագիրն, որոյ պարունակութեան վրայ մասնակի տեղեկութիւն մը հրատարակուած է պատերազմական պաշտօնատան անխորհրդապահութեամբ, սաստիկ սրդողութիւն կը պատճառէ Ֆրանսայի մէջ. Զօր. Պրիալմոն, որոյ խնամոց յանձնուած է Պելճիոյ սահմանաց պաշտպանութեան կարեւոր և փափուկ գործը, Պուլանժէ զօրավարին պատերազմական նախարարութեան օրով արտօնութիւն ստացած էր քննելու Ֆրան-

---

—)(1)—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ԹԷՌԷԶ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԺԱԳ ԵՒ ԺՈՒԺ

Ա.

Սէն-Վիաթռ գիւղը կը գտնուի Սոլոնի ամենէն վատառողջ գաւառին մէջ. Ճահիճներու եւ լճակներու միջեւ զորս անդ ձեւացուցած են Նէան եւ Պէօվռոն գետակներն.

Աղքատ է երկիրը, թշուառ են բնակիչները.

Մօրուտ եզերքներու մերձաւորութիւնն օդը կ'ապականէ, եւ առողջութեան վնասակար ջուրց գործածութիւնն յաճախ կը բերէ մէջ ընդ մէջ տենդեր եւ որովայնային կալուածներ (engorgement).

Սոլոնեցիք փոքր, դժգոյն եւ նիհար են.

Թէեւ վերջին տարիներս շատ ջանքեր եղած են հողը մաքրելու համար, թէեւ կանեփ, ճակնդեղ, եւ մինչեւ իսկ որթ սկսած են աճիլ այն արտօրէից մէջ որք համար եւ թուփ ցորեն միայն կը հասցնէին ցանվայր, թէեւ հաղորդակցութեան ուղիներ բացուած են, թէեւ զանազան հնարքներով լաւացուցած են հողերը, թէեւ գետինները ցամքեցուցած են ստորերկրեայ խողովակաց միջոցաւ, այսու հանդերձ Սոլոնը տենդի երկիր կը մնայ տակաւին և հազուադէպ չէ տեսնել, մանաւանդ Ռոմօռանդէնի գաւառակին մէջ,—ամենէն ճախճախուտը,—դրանց սեմերուն վրայ, քանի մը հէ՛գ չուառներ որք կը դողան իրենց դրգլեակներուն մէջ, եւ արեգական ճառագայթի մը կ'սպասեն՝ տաքնալու համար ցուրտէն որ կ'ընդարմացնէ իրենց անդամներն եւ ոսկերաց կը թափանցէ.

Սէն-Վիաթռ կը կոչուի նաեւ Դռանպլըվիֆ.

Եկեղեցին որ հիմնուած է տասնեւմէկ. երրորդ դարուն և որ վերաշինուած է տասներկուերորդին եւ տասնեւվեցերորդին, կառուցուած է գետնափոր դերեզմանի մը վրայ ուր թաղուեցաւ համանուն սուրբը.

Մատաղուկ բարտի (tremble) մը արմատ ձգած է հանդիպորմի մը վրայ.

Ըստ աւանդութեան, որ բարեպաշտութեամբ պահուած է բնակչաց մէջ, այդ ծառ մէկ ընծիւղն է այն բարտիին որ փայտը գործածուեցաւ Սէն-Վիաթռի դագաղին եւ որ ոսկերը շաղապատուեցին եկեղեցւոյն դասը.

Անկից առա Դռանպլըվիֆ երկրորդ անունն.

Ընդհանրապէս, եկեղեցին երեսի վրայ թողուած է շաբաթն ողջոյն.

Կիրակի օրերը միայն՝ թեմին հաւատացեալք ներկայ կը գտնուին պատարագին եւ երեկոյեան ժամերգութեանց.

Այդ առաւօտուն սակայն—այն օրն ուր մեր պատմութիւնը կ'սկսի—մայիսի գեղածիծաղ երեքշաբթի մը, Սէն-Վիաթռի գիւղացոց կէսը կարծես ժամադիր եղած էր մեծ դրան շրջակայքն.

Եւ ամեն աչեր կ'ուղղուէին դէպի երկար պողոտայ մը, բարձրուղէշ կաղամախներով եզերեալ, որոց կատարները մեծարանօք կը ծռէին թեթեւ քամիէ մը.

Եկեղեցւոյն զանգակն հնչած էր արշալուսէն ի վեր.

Ամեն ինչ տօնական երեւոյթ մ'զգեցած էր.

Պատճառն այն էր որ, քանի մը օրէ ի վեր, լուր մը տարածուած էր, անակնկալ լուր մը որ տեղւոյն հաղորդամիտներուն բերանը բացած էր.

Օրիորդ Ժաննը տը Վալ-Ռըժան կ'ամուսնանար հարուստ տարագազորդի մը որդւոյն, Ռօպէր Մոնդալոյի հետ, որ, ամրան եւ որսի եղանակին, կը բնակէր Բէքաֆօռի դղեակը, Պէօվռոնի միւս կողմը.

Ամուսնութեան լուրը հայծակի հարուածի մը պէս պայթած էր.

Գիտէին թէ խօսեցեալին հայրն, Օռաստ տը Վալ-Ռըժան կոմսը, չափազանց կը հպարտանար իւր ազնուականութեան եւ նախահարց վրայ որք Խաչակրութեանց ժամանակէն կը սերէին, եւ այլուրթեամբ կը տեսնէին թէ խնամութիւն կը հաստատէր անտոհմ մարդու մը հետ, աղջիկը կնութեան տալով տարագազորդի մը զաւկին, որ թէեւ հարուստ, այլ ազնուականութիւն չունէր.

Ամուսնութիւնը ինչո՞ւ հետեւանք էր.

Խորհրդաւոր պատճառ մը, գաղտնի՞ք մը կար. զոր ամբոխը չէր գիտեր եւ որ արգելքները քանդած էր, յաղթած էր կոմսին չկամութեան, փոխած էր որոշում մը որ ամեն առտն,—ծերունի Վալ-Ռըժանն ինք անձամբ յայտարարած էր զայդ խոլոխատանօք,—անսասան կը համարուէր....

Գիւղացիք ամեն տեսակ ենթադրութիւններ կ'ընէին.

Սակայն ոչ ոք գտած էր գոհացուցիչ մեկնութիւն մը.

Ըսել չէ թէ բամբասանքները չէին տեղար դղեկին բնակչաց նկատմամբ.

Կ'ըսէին թէ Վալ-Ռըժաններն նեղութեան մէջ էին եւ ծերունին կ'ուզէր իւր զինանշանները վերստին ոսկեզարդել Մոնդալոյի ոսկիներով.

Կ'ըսէին նաեւ—ամենէն չարամիտները—թէ Ռօպէր Մոնդալօ սիրուն երիտասարդ մ'էր եւ թէ գործերն այնպէս լաւ կարգադրած էր որ Վալ-Ռըժանեանց աղջկան՝ իւր յանցանքը ծածկելու համար՝ հարկադրուած էր ընդ փոյթ ամուսնանալ այն անձին հետ որուն չէր կրցած դիմադրել.

Սակայն փաստանք ըսել թէ երկու տանց խօսքեր էին ասոնք եւ անմիջապէս կը հերքուէին, ի նկատ առնլով կոմսին վեհութիւնը, բարձր եւ լուրջ արժանապատուութիւնն եւ աղջկան պարկեշտ առաքինութիւնը.

Լա՛ւ, բայց ընդէ՞ր այդ ամուսնութիւն.

Զայս կը հարցնէին միշտ իրարու.

Այժմ եկեղեցին մտնենք.

Եկեղեցին պարապ էր. երէցն և դպիր տղաքները միայն կը գտնուէին աւանդատան մէջ.

Երբ կ'ըսենք թէ եկեղեցին պարապ էր, կը սխալինք, որովհետեւ մարդ մը պահուըտած էր սալին մօտ, խոստովանարանի անկեան ստուերին մէջ.

Այդ մարդ, որ դիմագծերը կարելի չէր նշմարել մթութեան պատճառաւ, երկար ատենէ ի վեր կեցած էր անդ....

Երեցը տեսած չէր առաւօտեան պատարագին, արձանի մը պէս անշարժ.

Ցածին կանգնած էր, գլուխը կախած, թեւերը խաչաձեւ կուրծքին վրայ, առանց նստելու, առանց ամենադոյզն շարժում մ'ընելու.

Իւր բարձր հասակին, որ մեծավայելչ կը թուէր, աներեւութացած էր երկար կրկնոցի մը տակ, այնպէս որ կարելի չէր քննութեամբ գտնել թէ քանի՛ տարեկան էր թէ վաթսուն.

Ի՞նչ պատճառաւ հոն եկած եւ կեցած էր.

Զղջումի եկած հաւատացեալ մ'էր.

Անապաստան չքաւո՞ր մ'էր, որ աստէ՞ց ներքեւ անցուած գիշերոյ մը յոգնութիւններէն կը հանգչէր.

Հաստատամիտ հետաքրքի՞ր մ'էր որ կը բաղձար ներկայ գտնուիլ արարողութեան մը ուր պիտի մասնակցէին գաւառին բոլոր ազնուականները.

Ժամ տասնին, խուլ աղմուկ մը—որոտման մը պէս—լսուեցաւ եկեղեցւոյն դրանէն.

Եւ այդ դուռը բացուեցաւ.

Կէս ժամ առաջ Սենըրի-տէ-լ'Օր դղեակէն մեկնած հանդիսական կառքերն էին, որք կը հասնէին հրաւիրեալները բերելով.

Ի լուր այդ աղմուկին, անծանօթը սարսռաց. փորձուեցաւ գլուխն յետոյս դարձնել, այլ զսպեց ինքզինքը.

Միայն թէ, փոխանակ ոտքի վրայ կենալու, ծունր դրաւ. արմուկները կրթընցուց նստարանի մը յենարանին եւ դէմքը ծածկեց ձեռներուն մէջ, թերեւս իւր մտաց ամփոփումը չվրդովելու համար պատրաստուող հանդէսէն.

Կառքերը շարուած էին եկեղեցւոյն մեծ դրան առաջ.

Հարսը վար իջաւ. պարզ արդուզարդ մ'ունէր, որ կը վայլէր իւր հօր, Օռաստ կոմսին համեստ կարողութեան. իւր սեւաթոյր պարեգօտը կը բացուէր ճերմակ ծալքերով շրջազգեստի մը վրայ. մէն մի ծալքին մէջ զետեղուած էր նարնջենւոյ ծաղկի փունջ մը. Կոշական սպակ մ'ունէր եւ երկար քօղ մը որ կարծես դիտմամբ ձգուած էր դէմքին վրայ՝ նորա գունատութիւնն ծածկելու համար. մէկ քովը՝ քսակ մը ուր կը գտնուէին աղօթագիրքն եւ դրամապանակը.

Ժաննը տը Վալ-Ռըժան բարձրահասակ եւ յոյժ գեղանի էր, թէեւ այդ վայրկենին, յորում ուրախութիւնը պարտէր փայլել նորա դիմագծերուն վրայ, քիչ շատ խիստ տրտմութիւն, ընդհակառակն մթագին եւ խոնջեալ կը թուէր.

(Շարունակելի)

տական սահմանագլուխն, և այժմ, իւր տեղեկագրով կը պահանջէ ուղղել և զօրացնել Մեզօ գետին երկայնութեամբ գտնուող պելժական ամրութիւններն, որովհետեւ այդ կողմէ ֆրանսական բերդերը շատ տկար և անկազմ վիճակի մէջ գտած է։ Մինչ բարիզեան ամբոխը չի խորշիր Գերմանիոյ դէմ պատերազմի գրգռելէ զՖրանսա, մերթ ընդ մերթ իրազեկ անձանց կողմէ յայտնութիւններ կը լինին, որք կը ցուցնեն թէ Ֆրանսա կարծուածին չափ պատրաստ չէ՝ յաջող պայմաններով չափուելու Գերմանիոյ հետ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Մեծ-Սպայակոյտն, որոյ նախագահն է Մոլդքէ Մարէշալը, Զօր. Կոմս Ֆոն Վալտէրզէի տնօրինութեամբ այս օրերս կը սկսի ռազմագիտական հետազօտութեան մը արեւմտեան (ֆրանսական) սահմանաց վրայ։

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԿՐՕՆ. Թուրքին Վիէննայի Թղթակիցը, պատմելով պուլկար պատուիրակութեան տեսակցութիւնը Քոպուրկի Իշխանին հետ, կ'ըսէ թէ պատուիրակաց մին Թուրք էր, իբրեւ Ներկայացուցիչ Պուլկարիոյ իսլամ ժողովրդեան։ Քոպուրկի Իշխանն ըսեր է Թուրք պատուիրակին. «Մեծ յարգանք կը տածեմ ձեր կրօնին նկատմամբ։»

Նոյն Թղթակից կը յարէ թէ պուլկար պատուիրակներն աննպաստ տպաւորութիւն մը ստացան իրենց տեսակցութենէն ընդ Քոպուրկի Իշխանն։ Կը յուսային իրենց հետ Պուլկարիա տանիլ զնա, մինչ Իշխանին դիւանագիտական զգուշաւոր և գրեթէ մերժողական խօսքերը շատ պաղ ազդեցութիւն մ'ըրին իրենց վրայ։ Բաց աստի, պատուիրակներէն շատեր որք յառաջագոյն չէին տեսած Իշխանը, կը յուսային յաղթանդամ և յանդուգն երիտասարդ հիւսար մը գտնել, մինչ Իշխանին դժգոյն, տկարակազմ երեւոյթն և գրեթէ վեհերոտ կեցուածքը լաւ գաղափար մը չտուին բնաւ։

ԱՐԵՒԵԼՔ չ'ալիսի հրատարակուիլ յառաջիկայ երկուշաբթի, Վարդավառի տօնին առթիւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կրօնական Ժողովն ի նիստ գումարեցաւ երէկ ընդ ատենապետութեամբ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի եւ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

Որոշեց Նէօմիւբճեան Արժ. Մովսէս վարդապետն իբրեւ վանահայր եւ առաջնորդական տեղապահ Ամասիա և Մարզուան ղրկել, մի միայն առաջնորդական ընտրութիւն կատարելու պաշտօնով։

Պանտրմա եւ Պալըքէսէրի այցելու հովիւ կարգեց Ցակոբեան Արժ. Վահան վարդապետն։

Որոշեց գրել մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցեաց քարոզիչներուն որ յորդորեն ժողովուրդն որպէս զի իրենց աղջիկները փոխանակ օտար վարժարաններ ղրկելու ազգային վարժարանները ղրկեն, ազգային ոգւով կրթուելու համար։

Ժողովն՝ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանէ, Դիմաքսեան Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոսէ և Արժ. Արսլանեան Ներսէս, Այվազեան Յովսէփ ու Սարաճեան Յովսէփ վարդապետներէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմեց, պաշտօն տալով նմա նկատողութեան առնուլ վանքերու վիճակն եւ տեղեկագրել թէ ի՛նչպէս կարելի է միմեանց մօտ գտնուող վանքերը միացնել և անոնց մէջ գիշերօթիկ վարժարաններ հաստատել։

Ժողովը՝ նկատելով որ Մայր Աթոռոյ Սինոդը գրած էր որ Թուրքիոյ գաւառներէն 12 տղայք ղրկուին Գէորգեան Ճեմարանն, որոշեալ պայմաններով, որոշեց ըստ այնմ գրել աշակերտ ղրկուելիք տեղերու ազգային պաշտօնէութեանց։

Խառն Ժողովն իւր մէկ որոշմամբ յանձնարարած էր Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր և Քաղ. Ժողովոյ անդամ Սեթեան Միհրան էֆէնտիի որպէս զի Ընծայարանի խնդիրն ուսումնասիրելով տեղեկագիր մը բերեն, Արդ, Ժողովը նկատելով որ այդ տեղեկագիր յապաղած է ցարդ, որոշեց յանձնարարել Գեր. Փոխանորդ Հօր որ միանալով Սեթեան Միհրան էֆէնտիի, փութացնէ տեղեկագրի պատրաստութիւնը։

Նոյնպէս նկատելով որ Աւագերիցանց յանձնաժողովը ցարդ յապաղած էր քահանայից պաշտօնավարութեան և անկեալ եկեղեցականաց ապրուստի մասին պատրաստելի տեղեկագիրն, որոշեց պահանջել որ նոյն յանձնաժողով փութացնէ այդ տեղեկագրի պատրաստութիւնը։

Մի այր և մի կին, որոց ամուսնութիւնը չէր արտօնուած Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէ և Հռոմէականաց ձեռօք պսակուած էին, այս անգամ Պատրիարքարան դիմելով խնդրած էին ընդունիլ զիրենք ի ծոց Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ։ Ժողովն նախամեծար համարեց չընդունիլ այսպիսիներն, որք իրենց կրից համար եկեղեցւոյ օրէնքներն ոտնակոխ կ'ընեն քան թէ ընդունելով չար օրինակ տալ այլոց և որոշեց, յանձնարարել Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր որ ծանուցանէ յիշեալ անձանց թէ այն պայմանաւ միայն կ'ընդունուին երբ իրենց պսակը չեղեալ նկատելով իրարմէ բաժնուին։

Տ. Մինասեան Տ. Վահան վարդապետ, որ Ազգ. Վարչութեան կողմէ պաշտօն ստացած էր Կրէտէ երթալով տեղւոյն ազգային կալուածոց գործերը կարգադրել, երէկ իրիկուն Կրէտէ ուղեւորեցաւ։

Ինչպէս յայտնի է, Տ. Վահան վարդապետ անտի Կորնթոս պիտի երթայ իբրեւ այցելու հովիւ տեղւոյն պարանոցին պեղման աշխատող հայ գործաւորաց։

Նաթանեան Մարկոս էֆէնտի նախընթաց օր արձակուեցաւ բանտէն։

Կ'իմանանք ի լրոյ թէ Զիլինկիրեան կարգազուրկ վարդապետ աղերսագիր մը մատուցած է վերջերս Դատական և կրօնական գործոց Նախարարութեան՝ գանգատելով թէ Պատրիարքարանն իրեն դէմ հալածանք ի գործ կը դնէ։

Յիշեալ Նախարարութիւնն այս աղերսագիրը Պատրիարքարան յղած է։

ՄԵԶՊՈՒՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մեզպուրեան վարժարանի տարեկան հանդէսն, որ երէկ տեղի ունեցաւ վարժարանի հովանոտ պարտէզին մէջ ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, կարի գոհացուցիչ երեւոյթ մը կ'ընծայէր։ [illegible] ու պատիր ցոյցերու տեսարան մը չէր այն, այլ ամբողջ տարուան մը հաւաքուած խնամոց և ջանից արդիւնքն։

Եկեղեցականներէն ներկայ էին նախ. Գեր. Իզմիրլեան Սրբազան, Արժ. Յակոբ վրդ. Աչոտ, Արժ. Միրեան քհ. հայրն։ Աշակերտաց ծնողք և պատուաւոր ազգայնոց խուռն բազմութիւն մը գրաւած էին հանդիսավայրն։

Հանդէսը բացուեցաւ առ Վեհ. Սուլթանն ուղեալ օրհներգով մը, որ հեղինակն է Տ. Զուհաճեան էֆէնտի և զոր աշակերտուհիք երգեցին սքանչելի կերպիւ։ Արդէն բոլոր երգերն, որոց հեղինակն է ազգային մեծանուն երաժշտապետն, և դաշնակահարութիւնք մեծ ախորժանօք լսուեցան, շնորհիւ իրենց ուսուցչին խնամոց։ Ապա, Յ. Ռոհան էֆէնտի, անօրէնն ու [illegible] պատճառաւ, ի՛նք կարդաց վարժարանին տարեկան տեղեկագիրն, պարզելով ընդհանուր վիճակն և առանձինն առանձինն գրուատելով վարժարանին [illegible] գործունէութիւնն։ Վարժարանին ուսուցիչ Մելքոն էֆ. Կիւրճեան պատասխանեց նմա, սրտառուչ խօսքով ցոյց տալով նորա յիշատակ գործունէութիւնն ուսուցչական ասպարէզին մէջ։

Հանդէսը շարունակուեցաւ հայերէն երգերով, — ամենքն ալ, — դաշնակահարութեամբք և աշակերտուհեաց արտասանութեամբք և բանախօսութեամբք որոց մէջ ուշադրութեան արժանի եղան Օր. Լիւսի Գէորգեանի «Մայր»ը, Օր. Սաթենիկ Մեզպուրեանի «Ժողովուրդ և Ազնուականք»ն, Օր. Սրբուհի Թոգուրեանի «Խոնարհութիւն, մատնութիւն և Յաղթանակ»ն և Օր. Մաքրուհիի «Դրախտութիւն»ն։

Հանդէսն աւարտեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հայրախօս բանիւք, որ ցոյց տուաւ ազգային վարժարանաց անհուն առաւելութիւններն օտար վարժարանաց վրայ եւ խրատեց հայ ծնողներն հեռու պահել իրենց զաւակներն այս վերջիններէն։

Այնուհետեւ աշակերտուհիք մարմնամարզական փորձեր կատարեցին պարտէզին մէջ։

Արամեան երկսեռ վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ երկուշաբթի (եւ ոչ թէ կիրակի, ինչպէս ծանուցած էինք երէկ) Մէօշիւրտարի պարտէզին մէջ, ի Գատը գիւղ, ընդ բարձր նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Վաղը տեղի կունենայ Պէրպէրեան վարժարանի մրցանակաց և վկայականաց բաշխման հանդէսը վարժարանի պարտէզին մէջ։

ՄԱՍԻՍ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ՋԵՌՔԷ
ՀԱՏԸ
40 — Փարա — 40

ՄԱՍԻՍի այս աւուր թիւը կը պարունակէ.

Ազգային տեսութիւն (Հայ աղջիկներու [illegible] ժողովրդեան մէջ)
Դ. ՆՕՀԱՊԵՏԵԱՆ Աւելխի վանք եւ իմ տպաւորութիւնք
ԱԼՖ. ՏԸ ՄԻՒՍԷ Յիշէ՛ (Կ. [illegible])
Գ. Տ. Բիւզանդիոն եւ Կ. Պոլիս
ԹԱԼԻՆԷ Էֆէնտին (Վէպ)
Քաղուած շաբթ. լրոց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը սովորական շքով կատարուեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը՝ բաց կառքով ուր իւր դէմ բազմած էին Վսեմ. Օսման և Նամըք փաշաները, Եըլտըզի Պալատէն Համիտիյէ մզկիթը գնաց։ Ցաւարտ կրօնական արարողութեանց, ներկայ զօրաց փաշտերը մարզանքներ կատարեցին, յետ որոյ Ն. Վեհափառութիւն Պալատ վերադարձաւ բաց կառքով որոյ երիվարներն իւր ձեռօք կը վարէր։

Սէլամլըքի հանդիսին ներկայ էին շուէտական դեսպանն ու առաջին թարգմանը, գերմանական դեսպանատան առաջին թարգմանն և այլ երեւելի օտարազգիք։

* *

Վեհ. Սուլթանն երէկի Սէլամլըքի պահուն երկրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան շնորհեց կայս. անձնապահ զօրաբանակի հինգերորդ հեծելագնդին (որ ի Տավուտ Փաշա) Միրլիվա Խոճեմ փաշայի, և այլ և այլ կարգի պատուանշաններ նոյն հեծելագնդին սպայից։

Նոյնպէս երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ Սպարապետի Դրան Ջրշանկլը զօրաց գնդին տեղակալ գնդապետ Բէֆիգ պէյի և այլ և այլ կարգի պատուանշաններ նոյն գնդին սպայից։

ԿՐԵՏԷ

Կրետէի Ընդհանուր Ժողովն յուլիս 6/18ին ի նիստ հրաւիրուելով, այդ նստին մէջ կարդացուեր է կայսերական Ֆերման մը որով Վեհ. Սուլթանը գոհացում կուտայ ժողովոյն օրինաւոր բղձից՝ վաւերացնելով Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշայի առաջարկութիւնները։

Այդ Ֆերմանով, որոյ ընթերցումը խորին գոհունակութիւն պատճառեր է, Ն. Վեհափառութիւն կը յայտնէ թէ՝ նկատելով որ Կրետէի Վարչութեան ծախուց յաւելուածք անբաւական են, կղզւոյն մաքսային հասոյթէն կէսը կը թողու պիւտճէի բացը գոցելու համար։ Կղզւոյն մաքսատան վարչութիւնն ևս տեղական կառավարութեան կը յանձնուի որ արտօնութիւն պիտի ունենայ ինքն անուանելու անոր պաշտօնեաները։

Գալով վէթոյի իրաւանց որ կայս. կառավարութեան վերապահեալ կը մնայ, այդ իրաւունք ի գործ պիտի դրուի երկու ամսուան սահմանաժամի մէջ, Վեհ. Սուլթանը կը հրամայէ միանգամայն որ կղզւոյն վարչութեան մէջ մեծ թուով քրիստոնեայ պաշտօնեայք գործածուին։

Բոլոր այս արտօնութիւնք պիտի նկատուին իբր յաւելուած մը կայսերական Ֆերմանին որ կը վաւերացունէր Հալէպայի դաշնագիրը։

Այս կերպով կայս. պատուիրակ Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշայի պաշտօնը վերջացած նկատուելով, Ն. Վսեմութիւն հրաւիրուած է Կ. Պոլիս վերադառնալ։

—Վեհ. Սուլթանն՝ ի նշան իւր բարձր գոհունակութեան առ բնակիչս Կրետէի, հրամայած է որ այլ եւ այլ կարգի 300 հատ պատուանշանք ղրկուին առ կայս. պատուիրակն, Մահմուտ փաշա, որ բաշխէ զայնս այն պաշտօնէից որք վերջին ժամանակներս ուշադրութիւն գրաւած են իրենց իմաստուն եւ հայրենասիրական վարմունքով։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ստանտարտ հետեւեալ մասնաւոր հեռագիրը կը հրատարակէ իւր երէկի թիւով.

«Վիէննա, 9/21 յուլիս. — Ֆէրտինանտ իշխանը կէս-պաշտօնական կերպիւ յարաբերութեան մտաւ Վիէննայի ռուսական դեսպանին հետ իմանալու համար Ցարին կառավարութեան տրամադրութիւնն ի մասին իւր ընտրութեան։ Դեսպանն հեռագրաւ հրահանգ խնդրեց Բեդրպուրկէն։ Իւր ստանալիք պատասխանէն կախում պիտի ունենայ իշխանին ուղեւորութիւնը, վասն զի կ'երկնչի որ մի՛ գուցէ կայսեր կողմէ գէշ ընդունելութիւն մը գտնէ։»

* *

Վիէննայի և Սոֆիայի դիւանագիտական ակմբոց մէջ զրոյց կը շրջի որ, եթէ Ռուսիա պնդէ իւր պահանջման վրայ, Քոպուրկի իշխանը պուլկար կառավարութեան հետ համաձայնութեամբ հետեւեալ կարգադրութիւնը պիտի ընդունի.

Սոպրանիէն իւր պաշտօնը վերջացած յայտարարելով պիտի լուծուի. Խնամակալութիւնն ու Նախարարութիւնն ալ հրաժարական պիտի տան որ պիտի ընդունուի իշխանին կողմէ. Սակայն կառավարութիւնն ու ազգային ժողովը պիտի պնդեն միշտ թէ իրենց բոլոր գործողութիւնք օրինաւոր էին և թէ հետեւաբար ըստ այնմ ընտրուած է իշխանը։

Իշխանական նոր ընտրութիւն չպիտի կատարուի. իշխանը նոր նախարարութիւն մը պիտի կազմէ եւ պիտի հրամայէ ի նորոյ ընդհանուր ընտրութիւններ կատարել. յայնժամ նոր Սոպրանիէն պիտի ներկայանայ սովորական երդումը կատարելու համար։

—Նախորդ թիւով մ'ըսած էինք թէ, կրնայ լինել որ Բ. Դուռը դիմում մ'ընէ այն Տէրութեանց որք գլխաւոր առարկութիւն մը չեն յարուցած Քոպուրկի իշխանին ընտրութեան դէմ, խնդրելու համար որ իրենց եւ Ռուսիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացնելու միջոց մը գտնեն։ Մեր ենթադրութիւնն իրականացաւ։ Երկու օրէ ի վեր հեռագրական հաղորդակցութիւնք կը կատարուին [illegible] Կ. Պոլսոյ եւ Պէրլինի, Վիէննայի, Հռոմի ու Լոնտոնի միջեւ. Օսմանեան դահլիճը կուզէ համոզել, կ'ըսեն, կենդրոնական Եւրոպիոյ Տէրութիւններն եւ Անգլիան՝ աշխատիլ Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ մօտ իմանալու համար թէ այդ Տէրութիւնք մինչեւ ո՛ր աստիճան ընդդիմութիւն պիտի ընեն այն նախաձեռնութեան առջեւ որ գերիշխան պետութեան կը պատկանի ի մասին իշխանական ընտրութեան։ Բ. Դուռն այնպէս ցոյց կուտայ թէ այս ձեռնարկն ընելու հարկին մէջ կը գտնուի ըստ որում անյաջող եղած են այն բանակցութիւնք զորս քանի մ'ամիս առաջ կատարած էր Բեդրպուրկի Դահլիճին հետ, գոհացուցիչ լուծում մը տալու համար պուլկարական խնդրոյն։ (Լ. Հէրալտ)

—Սոֆիայէն կը գրեն Փարիզեան լրագրի մը.

Կառավարութիւնը կը ջանայ հանրային մտաց վրայ ներգործել, այնպէս մը ցոյց տալով թէ Ռուսիա տեղի պիտի տայ վերջապէս։ Ժողովուրդը բնաւ համակիր չերեւիր Ֆէրտինանտ իշխանին ընտրութեան։ Մեծ յուզում կը տիրէ Պուլկարիոյ ամեն կողմն եւ կը վախցուի իսկ որ հանրային զգացումն դրդուելով ցոյց մը լինի։ Այս գրգռումն հանդարտեցնելու եւ վտանգն հեռացնելու համար է որ հաւատացնել տալ կուզեն թէ Ռուսիա տրամադիր է նոր իշխանը ճանչնալու։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ՍԷԼԱՆԻԿԻ

Սէլանիկի ֆրանսական հիւպատոսն իւր մէկ տեղեկագրոյն մէջ կը յայտնէ թէ տարին չորսէն եօթ միլիոն ֆրանքի արժողութեամբ ապրանք կը ներմուծուի այդ քաղաքն և ապրանաց տեսակը հասնի քառասունէն յիսունի։ Տեղեկագիրն յիշելէ յետոյ այդ ապրանաց գլխաւոր տեսակներն, հետեւեալ գիտողութիւնները կ'ընէ.

1. Թէ տոմար, գեղօրէից և բաժակեղէն, բրդեղէն ու մետաքսեղէն հիւսուածոց մասին ֆրանսական արտադրութիւնք գերընտիր են։

2. Թէ պէտք է հետամտիլ աւելի խիստ մրցում մ'ընելու օտար ներմուծողաց հետ, ոգելից ըմպելեաց, կաշիի, չուխայի, թուղթի, անուշահոտ նիւթերու, գամի, շաքարի և ապակեղինաց մասին.

3. Ալիւր, ոգելից ըմպելիք, շերամի հունտ և ձէթ այնպիսի արտադրութիւններ են որք կրնան շատ կամ քիչ սպառիլ հնձոց վիճակին և տեղական պիտոյից համեմատ։

Կարելի է, օրինակի համար, խորհուրդ տալ ապակեղէնի, շաքարի եւ գամի գործարանատեարց՝ Լիոնի գործարանատեարց նմանիլ, և այս կերպով պիտի յաջողին առաջին տեղը գրաւել հրապարակի մը վրայ որ բաց է իրենց առջեւ աւանդական համակրութեան մը շնորհիւ։

Մոմ, չուխայ, բրդեղէն և բամպակեղէն հիւսուածք, նորաձեւութիւնք, անուշահոտ նիւթեր, գամ, շաքար, մետաքսեղէնք և ապակեղէնք կրնան շատ սպառիլ ի Մակեդոնիա, պայմանաւ որ նկատողութեան առնուի գնողին վիճակն և տեղացւոց ճաշակն՝ աժան այլ դիմացկուն նիւթերու համար, հակառակ լաւագոյն ապրանաց որք աւելի սուղ են։

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿՈՒՍԱԿԱԼՔ

Գոնեայի նորընտիր կուսակալ Մէհմէտ պէյ այսօր կայս. պալատ կ'երթայ իւր հրաժեշտի ողջոյնը մատուցանելու։ Ն. Վսեմութիւն վաղը իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի Մուտանիոյ ճամբով։

Քէօթահիոյ նորընտիր կառավարիչ Աշիմ փաշա յառաջիկայ երկուշաբթի և Քարբերդի կուսակալ Հաճի Հասան էֆ. ևս չորեքշաբթի օրն, իրենց պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորին։

Վեհ. Սուլթանն Իմթիազ պատուանշանի ոսկի շքադրամը շնորհեց Ենիգապու գնդապետ Իսմայիլ պէյի։

—Հանգստեան Թոշակաց վարչութիւնն հրահանգ խնդրած էր թէ իրաւունք ունի՞ հանգստեան թոշակաց առուկին համար օրինական հարկէ զատ [illegible] ղրուշ պահանջել այն աւելորդ դրամին համար զոր զինուորական [illegible] սպայք իրենց [illegible] ամսականէն զատ կստանան։

Պետական խորհուրդը պատասխանած է թէ ամեն անոնք որք ամսական մը կստանան Սպարապետութեան գանձէն, թէ՛ պակաս եւ թէ՛ աւելի, պարտին վճարել օրինական հարիւրին 5 ղրուշն։

—Միրլիվա Շահին փաշա եւ կայս. թիկնապահ ու հեծելազօրաց տեղակալ-գնդապետ Յուսուֆ պէյ երէկ Մուտանիոյ ճամբով Էնկիւրի ուղեւորեցան Մախսուսէի [illegible] չոգենաւով։

—Նիկոմիդիոյ Գարա Մուսալ գաւառակի այս տարուան տասանորդական տուրքը վարձակալութեան տրուելով 403,315 ղրուշի գումար մը գոյացեր է։ Նախորդ տարիներու բաղդատմամբ այս տարի 143,315 ղրուշ աւելի հասոյթ եղած է։

—Զմիւռնիոյ նախկին դատարանի նախագահ Էսատ էֆ. երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց։

—Ռուսական դեսպանատան պահակ Թաման շոգենաւ երէկ դէպի ի Միջերկրական ուղեւորեցաւ։

—Գոնեայի և Ադանայի նախորդ կուսակալք Սալիհ փաշա և Րայիֆ փաշաներն հրաման ստացած են մայրաքաղաքս գալ, առանց սպասելու իրենց յաջորդներու ժամանման։

—Ծանուցինք թէ Զմիւռնիոյ պարսկական հիւպատոս Յովհաննէս խան, որ մայրաքաղաքիս պարսկական ընդհանուր հիւպատոս անուանուած է, կը պահէ միանգամայն իւր նախորդ պաշտօնն. Արդ. Յովհաննէս խանի Զմիւռնիոյ հիւպատոսութեան փոխանորդ կարգուած է Հաճի Մէհտի աղա։

—Նէվշէհիրէն կը գրեն առ Թուրք թէ տեղւոյն բանտին մէջ գտնուող չարագործք ճարպիկութեամբ մը պահապան զօրաց հրացանները ձեռքերնուն խլելով անոնց վրայ յարձակեր և մէկ քանիները ծանրապէս վիրաւորեր են։ Բանտարկեալ աւազակաց ոմանք ևս յաջողեր են խոյս տալ ամենայն ազատութեամբ։

Նամակագիրը, պատմելով զայս դէպք, կը գանգատի բանտին պահապան յիսնապետաց և ոստիկանութեան սպայից անհոգութենէն, որք ցարդ քննութիւն մը անգամ բացած չեն։

—Ռուսական դեսպանատան առաջին Թարգման Պ. Իվանօֆ յառաջիկայ երկուշաբթի օր Ռուսիա կ'ուղեւորի արձակուրդով։

—Նախընթաց օր արձակուրդով Զմիւռնիայէն մայրաքաղաքս եկաւ տեղւոյն անգլիական հիւպատոս Պ. Դարնըմ։

—Կը յիշուի թէ Հաճի Աւետիս անուն սեղանաւոր մը եւ իւր ընկերք տասն տարուան շղթայակապ աշխատութեան դատապարտուած էին զինուորական հէվալէներ խարդախած լինելու յանցանօք։ Յիշեալ դատապարտեալք այժմ վերստին պիտի դատուին եղեռնադատ ատեանին առջեւ, որովհետեւ ամբաստանութիւն մը կը ծանրանայ իրենց վրայ, այն է որոց Բէհյէրէները նենգած եւ խեղդափոխած լինելու յանցանքը զոր հաստատած է ամբաստանիչ ատեանը։

—Հինգշաբթի օրը Ղալաթիոյ կամուրջին վրայ Ծովային պաշտօնատան պատկանող երկու անձանց մին զմիւսը դաշոյնի հարուածով մը ծանրապէս վիրաւորեց։ Վիրաւորողը խոյս տուած միջոցին ձերբակալուեցաւ, իսկ վիրաւորեալն Ազիզիյէ զօրանոցն ու անտի հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

—Նախընթաց գիշեր ժամը մէկին Իւսկիւտարի Պիթ-Փազարի կողմերը խանութէ մը հրդեհ ծագելով անմիջական օգնութեանց շնորհիւ խանութին մէկ մասը միայն այրեցաւ։ Կ'ըսուի թէ հրդեհը ծագած է խանութին մէջ ծխուած սիկառներէն։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 12 յուլիս

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դաշկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց.	Սերի	15 32
Պորսային գոցուելէն վերջը	»	15 32
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	15 30
Բարձրագոյն գին	»	15 30
Ցածրագոյն »	»	15 30
Կէս օրին	»	15 30

ԻՍԹԻՔՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼ

Երէկ երեկոյ	37 16
Այս առաւօտ	37 14
Կէս օր	37 14

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա	Սերի	24 30
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ	»	14 15
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ	»	15 30

ԻՒՆԻՖԻԷ Եգիպտական

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ..........(Գ. Կ.)
Այս առաւօտ բացուեցաւ...........
Կէս օրին .... գործ չեղաւ

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԻՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.		3 37
Քրէտի Ժէնէրալ	Գ. կ. Օսմ.	»	6 28
Պանք տը Գօնս.	»	»	6
Սօս. Շամէն է Վոյէօր	»	»	3 30
Թրամուէյ		»	309
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.		33 5/8
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»		—
[illegible]	»		86

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	88 18
Անգլիական ոսկի	»	111
Բօլ Իմփէրիալ	»	90 30
Քրիմից	»	51 20
Ռուսիոյ թղթադրամ	»	10 20
» արծաթ	»	74
Ֆիօրին	»	— —
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 5
Վեցնոց	»	102 35
Հինգնոց	»	102 35
Մէթալիք	»	98
Թասֆիէ	»	16 35

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ըստ հրաւիրանաց «Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան» յարգելի գործադիր ժողովոյն և Ս. Հռիփսիմեանց վարժարանի ազնուական տիկնանց խնամակալութեան, պատիւ ունեցայ ամսոյս 2 ին և 4ին ներկայ գտնուիլ իւրեանց խնամոց հաւատացուած իգական վարժարանաց տարեկան հարցաքննութեանցն։

Աշակերտուհեաց պատասխանները և ձեռագործները, մանաւանդ Ս. Հռիփսիմեանց վարժարանինը շատ լաւ էին, սակայն կար ու ձեւի և ո՛չ իսկ հետքերը նշմարել կարողացայ ո՛չ մի և ո՛չ միւս վարժարանի մէջ. առաջ անհրաժեշտը և ապա ճոխը։

Թէեւ երկոքին վարժարանաց եւս [illegible] Խնամակալուհիք անձնուիրաբար ամենայն ճիգ ու ջանք թափած կ'երեւան իւրեանց խնամոց յանձնուած սանուհիքն բարոյապէս բարձրացնելու և մտաւորապէս զարգացնելու համար, սակայն ստացած արդիւնքն սպասուածին համապատասխան չէ բնաւ. այդ կ'զգան և միանգամայն ցաւօք սրտի բացայայտ կը խոստովանին նոյն իսկ Խնամակալուհիքն ինքեանք։

Բայց ի՞նչ կարող էր լինել սորա պատճառը. Նիւթական սուղ միջոցնե՞րն արդեօք, թէ ուժերու բաժանեալ լինելը, արդեօք վարժարանաց ընդհանուր կազմակերպութեան աննպատակայարմարութի՞նը, արդեօք ընկերական վարժարանի տեղի անյարմա՞ր ընտրութիւնը, արդեօք . . . Այս առաջին կարգի կարեւորութիւն ունեցող խնդիրներ են, որոց վրայ լուրջ ուշադրութիւն դարձնելու պարտքը նոյն իսկ Թաղեցւոյն, մէն մի կրթասէր և մեծատուն Օրթագիւղցւոյն վերայ կ'իյնայ։

Տիկնանց ընկերութեան վարժարանը, որը իգական վարժապետանոց լինելու յաւակնութիւնն ունի, իւր բարձր կոչմանն համապատասխան վիճակի մէ՞ջ է արդեօք. Ս. Հռիփսիմեանց վարժարանն, որը մեծ ու փառաւոր անցեալ է ունեցած, այսօր հազիւ մի դասարանի համար բաւելու չափ աշակերտուհիք ունի. 27 հոգի են ընդ ամենն. և այս Օրթագիւղի Թաղային իգական վարժարանն է. Այս «Մշակք բազումք և հունձք սակաւք» ի մասին ո՞վ պիտի հոգայ։

Ս. Հռիփսիմեանց վարժարանի հարցաքննութեանց ներկայ էին Խորէն Սրբազան Նար-Պէյ, Վահրամ Սրբազան Մանկունի և բազմաթիւ յարգելի պարոնայք, ազնուական Տիկնայք և համեստափայլ Օրիորդք։ Այս տեղի ունեցաւ պարգեւաբաշխութիւն և երգեցողութիւն։

Երկու սրբազաններն եւս ատենախօսութիւններ արին, որոց մէջ յիշելով Ս. Հռիփսիմեանց վարժարանի անցեալ փառաւոր վիճակն, յոյս յայտնեցին, թէ անխոնջ ջանիւք յարգելի խնամակալութեան և բանիմաց ու հարուստ Թաղեցւոց բարոյական և նիւթական քաջալերութեամբը պիտի վերստանայ վարժարանն իւր նախկին, ամենուս համար ցանկալի բարւոք վիճակը։ Հանդէսը փակուեցաւ Խորէն Սրբազանի պահպանիչով։

Դ. ՔԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆՑ

ԵՐԵՒՈՅԹՔ ԵՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ

Պոլսոյ մէջ տիրող ընդհանուր ճգնաժամը, հացի խնդրի հետ կապուած բազմատեսակ տագնապները, էրիկմարդու չարչարանքները, կնկայ պահանջները, աղջկայ կապրիզները, պզտիկ [illegible] որդու սրտնեղութիւնը, փող և անվերջ տնու ցաւը ու կենսապաշարի հետ կապուած ուրիշ շատ դժուարութիւններ այնպիսի տխուր իրողութիւններ են, որոնց ճնշման տակ մարդ ակամայ դառնում է նեղսրտեալ, եսական և անձնապաշտ մի արարած, որի մէջ հասարակային շահերի գիտակցութիւնը և ընդհանուր զգացումները ու մտածումները թմրելով, վարժեցնում են նորան հետաքրքրուիլ միայն ա՛յն խնդրով, որը կապ ունէ սոսկ իր անձնական օգտի հետ, խօսիլ և ուրախանալ նորա՛ վրայ և նորանո՛վ միայն, ինչ առնչութիւն ունէ լոկ նորա փորի, մարմնական հաճոյքի և այլ զուտ նիւթական պահանջների հետ։ Ուրիշի ցաւ, ուրիշի կարիք, ընդհանուր շահ, ընդհանուր վնաս, ազգային բարիք, ազգային չարիք—այս ամենը շատերի համար «երկրորդական», իսկ ոմանց համար էլ «յիմարական» բաներ են, որոնց վրայ ո՛չ խօսիլ պէտք է և ո՛չ կարդալ և ո՛չ ալ մի րոպէ ժամանակ կորցնել… Երբ գոյութեան պայքարը այսչափ ծանրացել է Պոլսոյ մէջ և նիւթական ու բարոյական նեղութիւնները այսչափ տիրել, դժուար է դատապարտել շատերին նոցա սիրտը պատած անտարբերութեան համար, բաց ի, ի հարկէ, այն կարգ մարդկանց, որոնք ամեն դիւրութիւններ և լիութիւններ վայելելով, ձուկ և խեցգետին որսալու համար շա՛տ աւելի փափագ ունին, քան թէ ընդհանուր գործերով հետաքրքրուելու։

Բայց, չնայելով ամեն բանին, մերթ ընդ մերթ մէ՛կ էլ տեսար տրաքեց յանկարծ թմրութեան և անտարբերութեան քարացած կեղեւը ու այս կամ այն կողմից ընդհանուր սթափման գիտակցութեան և հասարակային համերաշխութեան այնպիսի հրեղէն լաւաներ ժայթքեցան, որոնցից համայն հասարակութիւնը բոլոր երանգներով ցնցուած, զայրոյթ ու անէծք, բողոք ու մորմոք բիւրաւոր կուրծքերից միանգամ թնդաց. խիղճ ու գութ, ցաւ ու մրմունջ հազար բերաններից մի ձայնով լսուեցաւ. սէր և խանդ, յոյս ու ոգեւորութիւն ամենքի սիրտը մի հրով վառեց.

Ի՞նչ է այս երեւոյթը. ո՞ր ուժից բղխաւ հոգեկան աշխարհի այս համածաւալ հրաբուղխը. ի՞նչպէս մէկ՝ նոց այսչափ ալլալլում (alarme) և իրարանցում, երբ ամեն ոք իր ցաւերին հետամուտ, էլ չունէ ժամանակ ուրիշի անցքերին ու ընդհանուր խնդիրներին նայելու. Խորհուրդը պարզ է և բնական. ո՛րչափ էլ մարդ ստիպուած լինի և ուղղակի պարտք ունենայ նախ՝ իր անձի պէտքերը հոգալու և իր գոյութեան խնդրով զբաղուելու, այնու ամենայնիւ, բաց ի նիւթական պահանջներից և մարմնոյ բնական պէտքերից, նա ունէ և ո՛չ նուազ բնական և ո՛չ նուազ կարեւոր մի պէտք, այն է, հոգու և մտքի պէտքը, որը նոյնպէս իր սնունդն է պահանջում Մարդ. Արարածից, ինչպէս փորը իր կերակուրը.

Կիսավայրի կամ բարոյապէս փտած ու քայքայման ճանապարհի վրայ գտնուող անհատների և հասարակութեանց «հոգեկան պահանջները» այնչափ ստոր աստիճանի վրայ են գտնվում, որ մարմնական կոպիտ հաճոյքներից նոքա գրեթէ չեն բաժանվում, ուստի և գոհացում են ստանում կա՛մ վայրագ ու բիրտ զուարճութիւնների մէջ, կամ մոլութեան և ցոփութեան լուծից կենցաղի. Բնական է, որ այդպիսի հասարակութիւններ չունեն մարդկային պարտուց և համերաշխութեան գիտակցութիւն, այլ նոքա ապրում են բուն չորքոտանեկան կեանքով, այն զանազանութեամբ միայն որ երբեմն ունենում են միմեանց մէջ բիրտ մոլեռանդութեան կամ մոլեկցութեան կապեր, որ չ'ունեն չուները, կատուները և նման. Այսպիսի հասարակութիւններ անկարող լինելով համակերպուիլ եւ գոհացում տալ քաղաքակրթութեան խիստ և փեմ պահանջներին, ճակատագրապէս կորստեան ճանկերին են դատապարտուած, ջնջուելով կորչելով մի օր ժողովրդոց և ազգութեանց ցուցակէն...

Այդ չեն ներկայացնում մինչդեռ քաղաքակրթութեան ընդունակ կամ նորա մէջ քիչ թէ շատ յառաջացած ազգեր. դոցա հոգեկան պահանջները արտայայտվում են մարմնական հաճոյքներից բոլորովին անկախ կերպով, շատ անգամ նաեւ կատարեալ ուրացութեամբ այդ հաճոյքների. ընդհանուր տրտմութիւն, ընդհանուր ուրախութիւն. հասարակաց բարիք, հասարակաց չարիք. մարդկային սէր և զգացում, մարդկային վիշտ և խնդում. գաղափար և աշխատութիւն. ճիգ և անձնուիրութիւն — սոքա են զարգացած մարդու և կիրթ ազգերի հոգեկան պիտոյքներին գոհացում տուող, նոցա միտքը և սիրտը հրապուրող, նոցա աստուածեղէն գոյութիւնը լցնող տարրերը, որոնց մշակմամբ և ծաւալմամբ պայմանաւորուած է նոցա յառաջադիմութիւնը, նոցա բաղդաւորութիւնը, նոցա վայելուչ ապագան և հանգիստ ու ուրոյն դերը.

Այս երկու տիպարներից որի՞ն արդեօք կը վերաբերի հայ ժողովուրդը ընդհանրապէս և Պոլսոյ հայութիւնը մասնաւորապէս. քայքայվող և կորստի մօտեցող հասարակութեանց կարգի՞ն թէ՝ կենսունակ ուժեր և յառաջադիմութեան ու յարատեւութեան տարրեր ունեցող ազգութեանց.—Պատասխանի մէջ վրիպական և անհիմն չլինելու համար, դիմենք Թարմ խռովութեան որի առթիւ, ի դէպ ասած, ոմանք այնչափ թիւր, ոգէտ և միանգամայն հայու զգացման համար վիրաւորիչ դիտողութիւններ են անում. Ուստի, վերոյիշեալ հարցը պարզելու և ոգէտների կարծիքը միատեղ ջրելու համար, փոքր ինչ այս կողմ այն կողմ պիտի շեղուինք.

——

Նախ՝ ի՞նչ է պատճառը այն աչաւոր դղրդման, որ յարուցած է Շահբազեան գործը. մայրաքաղաքի քառորդ միլիոն հայ հասարակութեան մէջ, կրօնական թէ աշխարհական, արհեստաւոր թէ վաճառական, խանութպան թէ կառապան, ամենքն էլ մի անձ, մի ձայն դարձած, Շահբազեանի և Ընկ. արարքն են դատապարտում ու Պատրիարքի և Կրօնական Ժողովի ընթացքը դրուատում. Այնպէս որ քիչ էր մնացել կարծես թէ Պատրիարքը և Կրօնական ժողովը եթէ մի փոքր էլ ուշացնէին իրանց վճիռը, ժողովուրդը պիտի վեր կենար ու Պատրիարքն էլ, Խրիմեանն էլ, Կրօնական Ժողովն էլ միատեղ բանադրէր. ուստի, կարելի է ասել թէ Շահբազեանին բանադրողը եղաւ աւելի ժողովուրդը, քան թէ հայ եկեղեցու ներկայացուցիչները. Ի՞նչ է այս երեւոյթի պատճառը.—«Հասարակաց ոգիտութիւնը, մոլեռանդութիւնը, կոյր և միակողմանի տեսութիւնը, հայ եկեղեցու բռնապետութիւնը և՛ն և՛ն» ասում են հայութիւնը մռայլած և եւրոպականութիւնը չմարսած մի քանի անհատներ. Վասնորոյ, խօսինք նոցա հետ փոքր ինչ լրջութեամբ, բնական և պատմական փաստերի վրայ հիմնուած, իսկ սորա համար դիմենք հայ ժողովրդի հոգեբանութեան և փոքրիկ վերլուծման այն պատճառների, որոնցով ազգեր ու հայեր յարատեւած են իրանց գոյութիւնը և քիչ թէ շատ յառաջացած քաղաքակրթութեան շաւղի մէջ.

Ցայտնի է բնութեան օրէնքից որ մի անհատ ո՛րչափ էլ մեծ ընդունակութեանց տէր լինի և խոր գիտութեանց պարունակող, եթէ նորա բարոյական էութիւնը խախտւած է և եղծուած, նա շուտով պիտի ընկնի և փչանայ, ինչպէս ծառի պտուղները կը փչանան և ճիւղերը կը չորանան, երբ նորա արմատը գէշ հողի մէջ լինելով, հեղձեցեալ կը նուազի ու կ'սպառի. Անհատներից անցնելով ազգութեանց, կը տեսնենք միեւնոյնը. կը տեսնենք որ ազգերի անկումը սկսվում է և վերջանում է նոցա վարուց և բարուց անկմամբ. բնի և բացառիկ պատճառները զատ... Բաբելոնը, Հրէաստանը, Հռոմը, Բիւզանդիոնը, նոյն իսկ Լեհաստանը պատմութեան տուած փաստերն են.

Հետեւաբար, մի ազգ կամ անհատ իր գոյութիւնը անվթար պահելու և յարատեւելու համար, ինչպէս անհրաժեշտ պայման՝ պիտի պահպանէ վարուց և բարուց այն սրբազան օրէնքները, որոնք սահմանուած են հին ազգերի համար բարոյախօս փիլիսոփաների ձեռքով, իսկ նորերի համար Մարգարէի և Աստուծոյ Որդու. Որչափ աւելի կատարեալ են այդ օրէնքները և ո՛րչափ աւելի համապատասխան մարդկային աստուածեղէն բարձրութեան, այնչափ նոքա աւելի՛ են նպաստում յարատեւութեան խնդրին և աւելի դիւրացընում զարգացման և յառաջադիմութեան գործը. նմանապէս, ո՛րչափ աւելի ճշգութեամբ և խստութեամբ է հետեւում մարդ կամ ազգ այդ օրէնքներին, նա աւելի՛ է յարատեւում և զարգանալու աւելի կարող ունենում.

Եթէ վեր առնենք հիմայ քրիստոնէական այնչափ կատարեալ օրինաց ծաւալման պատմութիւնը, խիստ նշանաւոր եւ հայոց համար վերին աստիճանի պատուաբեր մի երեւոյթ կը նշմարենք, որը համարեա թէ եզակին է համայն քրիստոնեայ ազգաց պատմութեան մէջ. Այն է, չկայ մի ուրիշ ազգ, որն այնչափ համեմատական դիւրութեամբ ընդունելով քրիստոնէական վարդապետութիւնը, այնչափ գերմարդկային հաստատամտութեամբ յարեալ մնար նորան, որչափ մնաց հայոց ազգը. Ի՞նչպէս բացատրած այս երկու ծայրայեղութիւնները, որոնց մասին դժբաղդաբար դեռ մինչեւ այս օր չկարողացանք տեսնել մի խնդիր եւ լուսաբանութիւն մեր կրօնական կամ աշխարհական հեղինակաց կողմէ...

Մեր մտածմամբ և խորին համոզմամբ, այս մեծ խորհրդի բացատրութիւնը նորա մէջն է, որ հայերը իրանց ցեղային և ազգային յատկանիշերով դեռ մինչեւ Քրիստոսի վարդապետութեան յայտնուիլը, նորա հիմնից այնչափ մօտ հասարակային և անհատական վարք ու բարքեր են ունեցած, որ Աստուածամարդու խօսքը նոցա համար ո՛չ այլ ինչ է եղած եթէ ո՛չ նոցա հոգեբանութեան ճշմարիտ արտայայտութիւնը և նոցա սրտի ամենափեմ գոհացումը. Այս է պատճառը, մեր համոզմամբ, որ Քրիստոսի վարդապետութեան առաջին արձագանք տուողը հայոց Աբգարը եղաւ և Քրիստոսի խաչը այնչափ յամառութեամբ տարած միակ ազգը հայերը եղան. Ուշադրութեամբ թերթելով հայոց և օտարների գրածները հայոց ընտանեկան, հասարակային և քաղաքական սովորութեանց ու առանձնայատկութեանց վրայ, աւելի և աւելի կը համոզվինք մեր առաջ բերած մտքի մէջ. Շատ ուրիշ հաստատութիւնները մի կողմ թողնելով, հերիք է յիշել հայոց ունեցած քաղաքական ազատամտութիւնը և հասարակային այն ուղղամտութիւնը, որով նոքա ընդարձակ առեւտուրներ են արած դրացի ազգերի և միմեանց հետ, առանց թղթի վրայ ո՛ր և է վաճառականական պայմանագրութիւններ յօրինելու,—նշան մարդկային անվստահութեան եւ անհաւատարմութեան. Ուղիղ խօսքը եւ ճշմարտութիւնը այն աստիճան սրբազան օրէնք եղած են հայոց համար, որ նոքա աւելորդ են համարած նաեւ մեծահատոր օրինագրքեր չինելու, բստ որում իւրաքանչիւր հայի եւ համայն ազգի համար ամենահաստատ օրէնքները եղած են ուղղութեան եւ ճշմարտութեան այն աւանդութիւնները, որոնք դրուելով նոցա սրտի մէջ շա՛տ աւելի ազդեցիկ են եղել, քան թէ այժմ Փրանսայից փոխ առած օրինաց հատորները... Մի՞թէ նոյնը չե՞նք տեսնում եւ անգլիական ժողովրդի վրայ, որի համար սրտի եւ մտքի մէջ գրուածները շա՛տ աւելի բարձր են, քան թէ գրքի մէջ տպուածները, ինչպէս որ հաչակից ինքը, Իռլանտացոց դատի պաշտպան մեծ ծերունին. Այս տեսութեամբ է, որ մենք նկատած ենք ինչպէս իմաստակութիւն ոմանց յառաջ բերած այն առարկութիւնը թէ «հայերը այնչափ քիչ քաղաքակրթուած ազգ են եղել միշտ, որ մարդավարի օրինագրքեր անգամ չեն ունեցած...» Այո՛ չեն ունեցած և եթէ Մխիթար Գօշն էլ ունէ, դա՛ էլ շատ մեծ պարծանք չէ մեզ համար...

Ի՞նչ է հետեւում սորանից, որը մեզ հեռու տարաւ.

Սորանից հետեւում է այն, որ Աւետարանի սկզբունքները չեն եղած հայոց համար, ինչպէս եղած են ուրիշների համար, արուեստական ու արտաբողական ձեւով ներմուծած օրէնքներ կամ նոցա վարք ու բարքերին և տրամադրութեանց վրայ մի կերպով կարկատած գրութիւններ, այլ եղած են նոցա բուն ցեղային յատկանիշներին, հոգեկան պահանջներին ու բարոյական հիմունքներին ճշգիւ համապատասխանող վարդապետութիւններ.

Սորանից հետեւում է այն թէ քանի որ հայը ազգային յատկանիշեր կը կը պահէ, նա չի կարող դրժել քրիստոնէութեան, որովհետեւ քրիստոնէական հոգին նորա բարոյական էութիւնը կազմող անբաժան տարերքն է. Ա՛յս է պատճառը՝ յանուն քրիստոնէութեան բերած այնչափ ծանր զոհաբերութեանց, որոնք եղած են աւելի ազգային յատկանիշների և կուլտուրայի պահանջների զոհաբերութիւնք, քան թէ կոյր մոլեռանդութեան.

Սորանից հետեւում է այն, որ հայը քանի որ հայ է, քանի որ նա ունէ ազգային հոգի և ցեղային առանձնայատկութեանց գիտակցութիւն, նա չի կարող ընդունել և մարսել ուրիշ ո և է կրօնի պահանջմունքներ, թէկուզ տասն անգամ նա դառնայ Լատին, Հրեայ, Մորմոն ու Մարաբուտ. Ցարելով ուրիշ եկեղեցու, բայց մնալով հաւատարիմ ազգային ուղղութեան և աւանդութեանց, տեսար վերջ ի վերջոյ որ նա նետեց դիմակն ու կրկին նախահարց կրօնի դրօշակը բարձրացուց..., ինչպէս որ կը տեսնենք այդ մի բուռ Հակահասունեանց բողոքի եւ դիմադրութեան մէջ երկու հարիւր միլիոն կաթոլիկաց պետի դէմ. Ուստի, ազատ կամքով և անկախ համոզմամբ օրինակ չէ եղած, որ հայերը կրօնք փոխեն կամ հենց փոքր ինչ չեղուեն. Բռնութիւնը օտարների կողմէ, բռնութիւնը և պեղծում նոյն իսկ ապիկար հայ կղերականաց կողմէ, եղած են պատճառ հայոց կրօնափոխութեան, որոյ առթիւ մենք ինքներս այնչափ յարձակուած ենք մեր կղերի դէմ.

Սորանից հետեւում է այն, որ հայ ազգը իր չորս հազար տարուայ կեանքով մեծապէս պարտական է իր ցեղային բարոյականին և վարուց ու բարուց մաքրութեան, որ մինչեւ հիմայ իսկ կը պահպանուի հայ ընտանիքի մէջ, — [illegible], — ըստ խոստովանութեան նոյն իսկ օտարաց.

Սորանից հետեւում է այն, որ հային այսուհետեւ եւս ունենալիք գոյութեան և յարատեւութեան գլխաւոր պայմաններից մինը պիտի մնայ միշտ ընտանեկան կեանքի և վարուց ու բարուց մաքրութիւնը, որը նուիրագործուելով հայ եկեղեցու վարդապետութեամբ, հայի գաղափարի մէջ եղել է միշտ եկեղեցու սրբութեան հաւասար մի բան.

Սորանից հետեւում է այն, որ հայ ժողովուրդը անողոք խստութեամբ է վերաբերվում դէպ ի այնպիսի արարքներ, որոնք հրապարակապէս եղծելով ընտանեկան սրբութիւնը՝ վնասում են իր դարեւոր աւանդութեանց ու միանգամայն վտանգ սպառնում իր գոյութեան խնդրին.

Սորանից հետեւում է այն, որ հայ ժողովուրդը դեռ այնքան բարոյական ոյժ և թարմութիւն է պահած, որ քայքայվելու ու փչանալու վիճակից շա՛տ ու շա՛տ հեռու է, այլ չնայելով իր ունեցած ծանր տագնապներին և դժնդակ պայմաններին..., առիթը ներկայացած ժամանակ, միաբան հոգւով ու միահամուռ գիտակցութեամբ բոլոր կ'բառնայ ու պաշտպան կ'կանգնէ իր իրաւանց ու նուիրական շահերին, իր ներկայի ու ապագայի խնդիրները չշափող բռնաբարութեանց դէմ. Սա ապացոյց է ազգի կենդանութեան, սա գրաւական է նորա յառաջադիմութեան.

Ահա՛ թէ ինչէ հետեւում Շահբազեան գործի յարուցած յուզմունքից և Պատրիարքարանի որոշման նկատմամբ տածած ընդհանուր համակրութիւնից, այլ ո՛չ թէ «ոգիտութիւն, կուրութիւն, յետադիմութիւն, մոլեռանդութիւն» և՛ն. և՛ն. ինչպէս որ կարծում են լեզուն երկար, բայց խելքը կարճ մի քանի «լուսամիտներ», որոնք Եւրոպա գնալով, վերադառնում են այնպիսի չնորհալի մարդիկ, որոց օրինակը ներկայացնում են Շահբազ և ընկ.

Գալով այն առարկութեանց թէ՝ Պատրիարքարանի որոշումը փոքր ինչ չտապով էր և Շահբազը բնաւ միակը չէր նոյն տեսակ զեղծմանց մէջ, դոցա դէմ շատ բաներ կարելի է ասել ու շատ երկար խօսել: Բաւականանանք այնչափը միայն ասելով, որ յիրաւի Շահբազների թիւը քիչ չէ Պոլսոյ և գաւառաց մէջ, բայց ի՞նչ արած. միթէ Պոլսոյ փողոցներում քիչ կասկածաւոր մարդի՞կ են պտտում, որոնց վրայ ոստիկանութիւնը ամենամեծ անվստահութեամբ է նայում, բայց ի՞նչ անէ, երբ նոցա յանցապարտութեան աչկարայ փաստեր չ'ունէ. Այնպէ՛ս էլ ազգի մէջ շատերը կան, որոնք «պարկեշտ ու բարերար» դիմակների տակ կամ թէ այլ և այլ դիւէէւական նախազգուշութիւններ ձեռք առած, ո՛չ նուազ զեղծումներ են գործում. Պատրիարքարանն կամ ժողովուրդը ի՞նչ անեն սոցա դէմ. Բացի այդ, եթէ հայ ժողովուրդը և կրօնական իշխանութիւնը Շահբազեանի զեղծումը այսչափ սրտի կ'առնէ ու խստութեամբ տուժել կ'տայ, արդեօք դա իսկ ապացոյց չէ՞ դէպի «պարկեշտ եւ բարեբարոյ» յանցաւորները ունեցած ընդհանուր զայրացման, որը գուցէ և խստութեամբ դուրս կը բորթկայ և փոքր ինչ հապճեպով կը գոհացուի, երբ նոցանից մէկը դէմ կ'ելնէ այնչափ սանձարձակ և այնչափ յանդուգն կերպով...

Բայց եւ այնպէս, Պոլսոյ մէջ կատարուող ընդհանուր զեղծմանց և օրինազանցութեանց առաջն առնելու ու նոցա թիւն ըստ կարելւոյն նուազեցնելու համար, մենք ունենք անելու մի առաջարկութիւն, որին յուսով ենք անտարբեր չեն վերաբերիլ ինչպէս կրօնական իշխանութիւնը, այնպէս և մամուլն ու հայ ընտանիք, որոնց զարգացած մասը մեծ գործ կարող է չինել.

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

7 յուլիսի, Պերա

ԲԺԻՇԿՆ ՈՒ ՅԻՄԱՐԸ

Կանաչ մարգագետնով մը շրջապատեալ սիրուն ամարանոց մը վայելչազարդ սրահին մէջ՝ չուրջ երեսուն տարեկան և ազնուութեան ու իմաստութեան դրոշմը կրող երկու անձինք՝ իրարու կից նստարաններու վրայ բազմած լուրջ խօսակցութեան մը բռնուած էին: Սոցա մին էր Պ. Ռընալ՝ ամարանոցին տէրն՝ որ առաջնակարգ երկրաչափ մ'էր, իսկ միւսը՝ Պ. Բ..., որ մեծ համբաւ կը վայելէր իբրեւ ականաւոր մասնագէտ յիմարաբոյժ.

Ականջ դնենք այս վերջնոյն խօսակցութեան.

—Նախ և առաջ կ'ուզեմ գիտնալ թէ, հարցուց բժիշկը Պ. Ռընալի, ձեր Տիկին զոքանչին մտաւորական կարողութեանց խանգարումը յանկարծակի՞ երեւան ելած է թէ ոչ յաջորդական երեւոյթներով և թէ ի՞նչ պարագաներու մէջ:

—Հարկ կը համարիմ, սիրելի բժիշկս, նախ ըսել թէ, Տիկին Մարթուա իւր ամուսնութենէն ութ ամիս յետոյ այրի մնաց, և սակայն այս առաջին դժբաղդութեան կրած տխուր՝ մայրական սիրոյ մէջ բաւական ամփոփութիւն գտնելով, զի քիչ յետոյ ծնաւ հրեշտականման մի աղջիկ զաւակ որու վրայ կեդրոնացուց իւր համօրէն սէրն. Ա՛լ այն վայրկենէն իւր բոլոր ժամերն ու վայրկեանները՝ իւր Եւգինէին (այս էր զաւկին անունը) որրանին քով կ'անցունէր, ուշադիր նորա ամենափոքր պիտոյից, հրճուելով և ցաւելով փոփոխակի՝ զաւկին մանկական ուրախութեանց կամ ցաւոցն առթիւ. Եւգինէ հազիւ մէկ տարու կար՝ երբ Տիկին Մարթուայի բնակած փողոցին մէջ հրդեհ պատահեցաւ, այն պահուն երբ սա՛ իւր մէկ բարեկամուհւոյն այցելութիւն տալու առթիւ՝ տունէն բացակայ կը գտնուէր: Արկածին առաջին տագնապին աղաղակներուն միջոցին ինկաւ նախ իւր զաւակն. Ուստի մեծ չտապաւ դուրս նետուեցաւ և բոլոր զօրութեամբն սլացաւ դէպ ի տուն թռիլ. Հոն սոսկալի տեսարան մը կ'սպասէր իրեն:

Կրակն իւր սաստ սաւորին յարկը թափանցած էր արդէն և կատաղի բոցեր դէպ ի դռներն ու պատուհանները խուժելով՝ ապակիներն ու փեղկերը կը ջախջախէին.

Այս տեսարանին վրայ, Տիկին Մարթուա խելագարի մը պէս դէպ՝ իւր բնակարանը խոյացաւ, աղջի՛կս, աղջի՛կս, գոչելով: Սակայն ներկայից մէջէն մի քանի անձինք գթալով այս թշուառ մօր վրայ, նորա առաջ նետուեցան որպէս զի արգելուն:

—Թողէ՛ք, թողէ՛ք զիս, գոչեց. զաւակս հոն է, զաւա՛կս կ'ուզեմ:

Եւ տեսնելով որ ինքը շրջապատող բազմութեան մէջ ի զուր կը տարուբերէր, գոչեց բարձրաձայն. — Բոլոր հարստութիւնս, ամէն ինչ որ ունիմ, զաւակս ազատողինն է:

Խորին և յուսահատ լռութիւն մը միայն պատասխանեց թշուառ մօր այս հրաւէրին, զի սոյն աչարկու տեսարանին առջեւ, ամէն ոք համոզուած էր թէ անխուսափելի մահ մը միայն պիտի լինէր իւր չհասիրութեան կամ մարդասիրական գործոյն բոլոր վարձքը: Ցայնժամ յուսահատ կինը գերմարդկային մի ճգամբ զինքը պատող չրջանակը կը պատռէ և սլանալով դէպ իւր բոցավառ բնակարանը՝ կ'աներեւութանայ բոցերուն և ծուխին մէջ:

Բոլոր ներկայից սրտերն ուժգին կը տրոփէին այս անձկալից վայրկենին որ շատ երկար թուեցաւ, և որոյ յաջորդեց հանդիսականաց եռանդագին և ցնծալից աղաղակներն ի տես դիւցազն և արիասիրտ մօր որ կայծակի արագութեամբ բոցերուն միջէն դուրս նետուեցաւ բազկին ներքեւ որրան մը բռնած ամփոփելով: Շնչասպառ յառաջ կ'ընթանար, և սոյն ատեն միայն կանգ առաւ, երբ տեսաւ թէ ա՛յլ եւս վտանգ չը կայ իւր թանկագին բեռին համար: Ցայնժամ ծնրադիր՝ որրանը վար դրաւ մեղմիկ և անսահման բերկրութեամբ՝ իւր հոգւոյն հատորը ծածկող քողը վեր առաւ:

Աղէ՛կ. զաւակը չկա՛ր հոն:

Ցայնժամ ոտքի ելաւ աղեխտուր ճիչ մ'արձակելով, և կը պատրաստուէր վերստին հետեւիլ բոցերուն մէջ՝ և ահա լաուչին մը լսուեցաւ, — իւր տունն էր որ կը կործանէր: Տիկին Մարթուա նորէն ինկաւ որրանին վրայ, անշարժ, առանց կաթիլ մ'արտասուք թափելու, առանց ճիչ մը հանելու: Այս պահուն մարդ մը փութալով դէպ իրեն կուգար՝ փոքրիկ աղջիկ մը գրկած: Տիկին Մարթուայի սպասաւորն էր այն որ՝ հրդեհի սկզբնաւորութեան պահուն՝ Եւգինէն առնելով՝ դուրս նետուած էր տունէն. սակայն հաւատարիմ ծառա՜յն չատ ուշ կը գտնէր իւր տիրուհին, զի Տիկին Մարթուա խենդեցած էր...

Պ. Ռընալ հազիւ խօսքն աւարտած էր՝ երբ բժիշկը ոտքի ելնելով ըսաւ, — Այժմ զիս հիւանդին սենեակը տարէք:

Երկուքն ալ մտան սենեակ մը մտան՝ ուր կը գտնուէր Տիկին Մարթուա. Ցիմարը չուրջ քառասուն տարեկան՝ տա՛րակին գեղանի կին մ'էր և որուն դէմքը առաջին նայուածքով հաճելի տպաւորութիւն մը կ'ընէր, սակայն կարելի չէր զայն երկար տեսնել դիտել առանց դժնդակ յուզում մը և սարսափի սարսուռ մը զգալու:

Հանապազ մեծ թիկնաթոռի մը վրայ բազմած, անշարժ, շրթունքները պրկած, տեսնողն ա՛յնպէս պիտի կարծէր թէ նա իւր առաջին գտնուած առարկաները լրջօրէն քննելու զբաղած էր և կամ խօսակցութեան մ'ամենէն մանրամասն պարագայից ուշադիր էր. ա՛յսպէս պիտի կարծուէր եթէ սակայն տեղափոխումն այդ առարկայից՝ որոյ չէր հետեւէր իւր հայեացքն, եթէ հարցուած մ'որու երբէք չէր պատասխաներ, չզգային ապացուցանել թէ նա ոչինչ կը տեսնէր և ոչ ինչ կը լսէր. Մինչեւ իսկ չէր ճանաչէր իւր դուստրն որ սակայն ամենամեծ հոգատարութեամբ և գորովով կը չրջապատէր իւր մայրը:

Սակայն ժամանակ առ ժամանակ այս տեսակ մը թմրութենէն կ'սթափէր, և սոյն ատեն ոտքի կ'ելնէր յեղակարծ և կը փորձէր դուրս նետուիլ դուռներէն ու պատուհաններէն զորս այդ վայրկեաններուն խնամով կը գոցէին: Այս ճգնաժամուն, աչերն հրացայտ, բազուկները տեսակ մը ջղաձգական զօրութեամբ գալարուն, և խոր քնոյ մէջ տառաձնելի երազ տեսնողի մը պէս՝ խեղդուկ ձայնով կ'սկսէր պոռալ.

—Կրակ կայ, ո՞ւր է զաւակս, ազատել կ'ուզեմ աղջիկս:

Այս դժուարին ճգնաժամէն յետոյ՝ որ կը տեւէր բաւական երկար, տարաբաղդ կինը վերստին իւր նախկին անզգայութեան մէջ կ'ընկղմէր:

Դիւրին է երեւակայել թէ Տիկին Մարթուայի այս տխուր կացութիւնը ո՛ր աստիճան կը կեղեքէր իւր աղջկան հոգին: Տիկին Ռընալի սիրտն ո՛չ թէ անոր համար կը մորմոքէր վասն զի կը բաղդատէր ներկայն անցելոյն հետ, ո՛չ, քանի որ չէր յիշեր տեսած ըլլալ բանականութեան ամենադոյզն մի նշոյլ՝ այդ անկարեկիր դէմքին վրայ: Այլ եթէ այն էակն որ զինքն աշխարհիս վրայ ամէն մարդէ աւելի պարտ էր սիրել, բնաւ չէր կրցած պատասխանել իւր գգուանաց, եթէ իւր մանկութեան, իւր երիտասարդութեան մէջ զուրկ մնացած էր իւր բնական աւանդորդին հոգածութիւններէն և խորհուրդներէն, եթէ վերջապէս ինքն չէր վայելած բնաւ այն հանապազօրեայ և մտերմիկ և անսպառ խնամքներն ու աչալուրջ հսկողութիւնն որք, արեան ձայնէն աւելի բորբոքել կուտան մեր սրտին մէջ սէր և չնորհապարտութիւն, տեղեակ էր սակայն ա՛յն աղետալի արկածին որ, Տիկին Մարթուայի խելագարութեան պատճառ ըլլալով՝ յափշտակած, անջատած էր զնա մայրական պարտականութիւններէ և քաղցրութիւններէ: Նա գիտէր թէ այդ աղնիւ խելագարութեան խանգարումն յառաջ եկած էր մի մեծ անձնուիրութենէ՝ որում ինքն առարկայն էր եղած: Ուստի այդ թշուառ տարաձին տեսին, որոյ վրայ կենաց ստուերն և ուրուականը միայն մնացած էր, յարատեւ տանջանք մ'էր իւր աղջկան համար որ, անմեղ պատճառ այդ աղետալի դժբաղդութեան, կ'ամբաստանէր զանձն անհնարին դառնութեամբ՝ որպէս թէ իւր կամօքն եղած ըլլար այն:

Պ. Ռընալ, այսպէս բացատրելէ յետոյ թէ ինչ տխուր կեանք մը կը վարէր իւր կինը, մօրը՝ Տիկին Մարթուայի վիճակին պատճառաւ, հարցուց բժշկին, որ մինչեւ վերջը, արձանացեալ, աչերն յիմար կնոջ վրայ յառած էր, թէ յոյս մ'կա՞յ:

—Ներեցէք, ըսաւ, յիմարաբոյժ բժիշկը, որ առայժմ լռութիւն պահեմ, վաղը վերստին կուգամ:

Երբ հիւանդին սենեկէն դուրս ելնելով՝ տան պարտէզէն կ'անցնէին, Պ. Ռընալ աղախին մը կանչեց որ քիչ մը հեռուն՝ փոքրի՛կ աղջի՛կ մը գրկած ժուռ կուգար:

—Ահա իմ փոքրիկ Մառիս, ըսաւ, կայտառ չէ՞, Տօքթէօր:

—Միանգամայն հիանալի, պատասխանեց բժիշկը, բոլորովին մտադրաբար և ուշադրութեամբ մանուկը դիտելով:

Պ. Բ... հարեւանցի միայն տեսած էր զՏիկին Մարթուա, և սակայն սպլեցաւ մնաց նորա և այս դեռատի մանկան չափազանց նմանութեան վրայ: Երբ պարտիզին երկաթէ վանդակին մօտ հասան, Պ. Ռընալ վերստին հարցուց բժշկին.

— Կինս անչուշտ մեծ մտահոգութեան մէջ է այժմ, արդեօք չե՞մ կրնար իրեն ըսել թէ...

— Ինձ մօրի՛կ բրէք, պատասխանեց բժիշկը. մինչեւ այս վայրկեանը բնաւ յոյս չ'ունէի, իսկ հիմա քիչ մ'ունիմ, թէեւ քիչ, բայց վերջապէս ունիմ:

Զայս ըսելով հեռացաւ, թողլով իւր խօսակիցը մի քիչ յուսադրեալ՝ այլ չափազանց հետաքրքրութեան մէջ:

Հետեւեալ օրը խոստացած ժամուն բժիշկն եկաւ և պարտիզին մէջ Պ. և Տիկին Ռընալի հետ երկար տեսակցութենէ մը վերջ, երբ գիշերը վրայ հասաւ՝ զՏիկին Մարթուա իւր թիկնաթոռին մէջ պարտէզ փոխադրել տուաւ: Օդը գեղեցիկ էր և անուշաբոյր:

Քիչ մը վերջն սպասաւոր մը գալով՝ բժշկին ականջն ի վար մի քանի խօսք հրծծեց յետոյ վերադարձաւ դէպ ի փոքրիկ շէնք մը զոր Պ. Ռընալ պարտիզին մէջ շինել տուած էր. հազիւ մի քանի վայրկեաններ անցած էին, և ահա «կրա՛կ կայ, կրա՛կ կայ» աղաղակներն սկսան լսուիլ և խիտն ծխոյ ամպ մը շէնքէն դէպ ի վեր սկսաւ բարձրանալ, և բոցերու հեղեղներ յանկարծ բոլոր տեսարանը լուսաւորեցին: Ցայնժամ բժիշկը խելագարին մօտենալով՝ սկսաւ անձկանօք դիտել զանի և քննել այդ չիջած դէմքին բոլոր երեւոյթներն ու ձգումը, վախելով թէ մի գուցէ նորա յուզման ամենադոյզն մի նշոյլը վրիպի իւր ուշադրութենէն: Դիւրին է գուշակել թէ բժշկին համար [illegible] մը տեղի կ'ունենար և որու վախճանին կապուած կար՝ գիտական ամենամեծ կարեւորութիւն ունեցող մի խնդիր:

Հրդեհի ճաճանչներուն, տարաբաղդ խելագարին աչերը կը վառուին, ու երբ «կրա՛կ կայ» ձայները կը հասնին ականջին՝ կը սարսռի: Ոտք կ'ելնէ յանկարծ և թեւերն դէպ ի չէնքն կը կարկառէ, ապա ձեռքը ճակտին կը տանի՝ ուզելով գուցէ, յիշատակ մը, անցեալ մը դուրս հանել անտի, սիրտն արագ արագ կը բաբախէ, հատկտեալ և խուլ ձայներ դուրս կ'ելնեն կուրծքէն, վերջապէս անլուր, անհաւատալի ճիգերէ վերջ՝ կը կարողանայ աղաղակել.

— Աղջի՛կս, ազատեցէ՛ք աղջիկս:

Անմիջապէս մարդ մը՝ բոցավառ չէնքէն դուրս կը յարձակի ձեռքը որրան մը բռնած և զայն կը բերէ խելագար կնոջ առաջ կը դնէ: Այս վերջինը կը խոնարհի, դողդոջուն ձեռքով վեր կ'առնու քողը, վայրկեան մը կը դիտէ անշարժ, ապա ոտքի կ'ելնէ գոչելով.

«Ազատեցա՛ւ, փա՛ռք քեզ, փա՛ռք քեզ Աստուած»: Եւ նուաղեալ կ'իյնայ հոն:

Ընթերցողը կրցաւ անչուշտ մակաբերել թէ այս ամենը կանխաւ՝ հնարամիտ բժշկին հրահանգովը պատրաստուած էր, թէ որրանին մէջի մանկիկը՝ խելագար կնոջ թոռը՝ փոքրիկ Մառին էր, որու իւր մօր հետ ունեցած չափազանց նմանութիւնը միայն պատճառ եղած էր գործին այս յաջող արդեանց: Այս պարագայն ցոյց կուտայ թէ գիտութիւնն՝ իրեն օժանդակ ունենալով զիմաստասիրութիւն, ի՛նչ հրաշքներ կրնայ գործել, զի արդարեւ ա՛յնքան երկար տարիներէ ի վեր յիմարութեամբ տառապող կին մը, ութ օր յետոյ կը վերստանայր իւր բանականութիւնն ու առողջութիւնը:

Թարգմ. ԳՐ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 22 Յուլիս, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսոլիտէ	101 11/16
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուեցաւ	14 3/16
» » » գոցուեցաւ	14 1/8
» » » Ա.	22
» » » Բ.	14 1/4
0 » » Գ.	14
Օթօման 1871	75
Փոխառութիւն 1877	87
Պանք Օթօման	9 1/2
Ռուսական փոխառ. 1873	93 3/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	74 1/4
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	97 1/2
Տայրա Սանիէ	71 1/8
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	94 3/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 425

Վիեննա, 22 Յուլիս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 30
Օսմանեան երկաթուղի	16

Բարիզ, 22 Յուլիս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109 22 1/2
» » 3 %	81 15
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	14 30
» » » գոցուեցաւ	14 27 1/2
» » » Բ.	14 25
» » » Գ.	14 20
Օսմանեան երկաթուղի	32 25
» Րէժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթօման	492 50
Գրէտի Լիօնէ	558 75
» Ֆօնսիէ	1350
Բաժնետոմս Լիոնի	1230
Սուէզի Ջրանցք	1972 50
Ռուսական 5 % 1877 ի	97 1/4
Իտալական Ռանթ	96 87 1/2
Սպանիական (արտաքին)	66
Եգիպտական միացեալ	375
Բրիօրիթէ Թիւրք	360
5 % Հելլենական	345
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 23

ԱԶԳ

Ռումէլիի երկաթուղեաց 105րդ վիճակահանութիւնը յառաջիկայ յուլիս 20ին (1 օգոստոս ըստ լատ.) Արքունի Փողերանոցին մէջ հրապարակաւ պիտի քաշուի ու 550 թիւեր անպատճառ պիտի շահին:

5 ղրուշով 600,000, 60,000, 20,000 եւ Ֆրանք պարգեւներ շահելու համար ուղղակի դիմելու է առ

Ղ. Փ. ՋՕԲՈՒՐԵԱՆ

Ղալաթիա, Գօմիսիօն խանի դիմաց, թիւ 9

973 1—4

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ՍԻՄՈՆ ԷՖ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Այս անգամ փոխադրած և հաստատած է իւր գրասենեակն ի Գավաֆեան խան, թիւ 2, ի Ղալաթիա, Վօյվօտա ճատտէսի:

Պատրաստ է ստանձնել գոհացուցիչ պայմաններով՝ քաղաքային, առեւտրական, պատժական, եղեռնական, վարչական և հերկյի վերաբերեալ դատերու փոխանորդութիւնն, հայ. տաճկ. և գաղղ. լեզուներով օրինական խորհրդագրութիւններ և թարգմանութիւններ և հաշուական և կամ իրաւախոհական կարգադրութիւններ:

909 11—14

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

531

ՆՕՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 1,788964

ՆՕՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՒՈՅ 898,072

Ընկերութիւնս Լօնտրայի մէջ ուխտած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոխադարձ ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև լոր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուած վնասուն 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՅՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԻԼԱՆ

ՊԱԳԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Իքինճի օրտու մերքեզ վէ մէվադիլերինտէ պուլունաճագ ասաքիրի Շահանէ իչիւն միւպայեա օլունմագ իւզրէ մէվգրի միւնագասայա գօնուլան Նանըն իհթայընա թալիպ օլան վէ շերայիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին մագամը Սէրասքերի լէվազըմաթը ուսումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

8 Թէմմուզ 1887 955
Նօ. 7 2—3

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Հ. ԼԱՆԺ

24, Բէրչէմպէ պազար, Ղալաթիա

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
(Պղնձէ, ձուլածոյ և թափծու երկաթէ)
ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՋՄԻՆԵՐ
ԲԵԴՐՈԼՈՎ, ՏԱՔՑՈՂ, ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ
Բրիւմօֆիլէ սոկերչական գործեր
ԴԱՆԱԿՆԵՐ
ՊԱՐՏԷԶԻ ԿԱՀԵՐ

Ջրհանք
Հրշէջ դիւրատար մեքենայներ

Ոռոգութեան Գործիներ Աւազանի շատրուաններ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ
ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԳԱԿ
ԵՐԿԱԹԵԱՅ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ
ՇԻՆՈՒԱԾԱԿԻՒԹՔ
Ամէն տեսակ գործիքներ

Տատանոցք-Կշռորդք-Ցորենի կշռորդ

Սառուցի գործիներ —
Սառցամաններ
Սառուցեալ ըմպելեաց գործիներ
Գինւոյ մամուլներ

Տուշ —
Լոգարան
Լուացք
Ցօրանկներ —
Խցագիր մեքենայ

32, Մահմուտիյէ ճատտէ, Ղալաթիա

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Հ. ԼԱՆԺ

676

Ց. ՄԱՍԹԷՈՍԵԱՆ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Ի ՊԱՑՊԱՂ ՀԱՂՈՐԴ
ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ՅՕԳՈՒՇՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Սոյն կազմատան մէջ կան Եւրոպական նորընտիր և կատարելագործեալ մեքենայներ որոնցմով կը կազմուին և կը յօրինուին

ԶԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐՈՎ,
ԳԻՐՔԵՐ գեղեցիկ և հաստատուն
ՏՈՒՄԱՐՆԵՐ, վաճառականական եւն
ԱԼՊՈՄՍՆԵՐ, խիստ մաքուր և ընտիր։

Յաճախորդաց դիւրութեան համար կազմատունը ունի իրեն կցորդ վաճառատուն մը Թիւ 27 Ֆինճանճըլար-Եօգուշը, ուր կ'ընդունուին յանձնարարութիւնք և ուր կը վաճառուին նաև գրագրական ամէն տեսակ պիտոյք, ընտիր թուղթ, գրիչ, տումարք, պայուսակ, գրապանակ եւն եւն։ 736

ՏՕՔԹՕՐ ԱՅԷՐԻ

ՁԷՐՐԻ ՓԷՔԹՈՐԱԼՆ

Տօքթօր Այէրի Ձէրրի Փէքթօրալն արագապէս կը բուժէ հարբուխները, հազերը, կոկորդի վէրքը, փողսպաւք, բորբոքումն հագագի, բորբոքումն շնչափողի, շնչարգելութիւն եւն։

Այս դեղը հրաշալի կերպիւ կը զօրացնէ տկար թոքերը, կը հանդարտեցնէ թոքային գրգռումները, և կապոյտ հազի և յառաջացեալ թոքախտի համար միակ դարմանն է, որ հզօրապէս կ'ափոփէ ու կը կազդուրէ։

Տր. Այէրի Ձէրրի Փէքթօրալն այնքան մեծ համբաւ ստացած է իբրև ամենէն հզօրագոյն դարմանն զոր գիտութիւնը ի լոյս ընծայեց, շնորհիւ նորա կոկորդի և թոքային տկարութեանց վերայ ունեցած ուժգին և միօրինակ ներգործող ազդեցութեան է, որով միանգամայն իւր առաքինութեանց ջատագովն և պաշտպանը կը հանդիսանայ։

Չկայ ամենևին դեղ մը որ կրնայ այնքան կարևոր լինել հիւանդին քան զայս, և կամ աւելի արժանիք ունենայ նորա կատարեալ վստահութիւնը գրաւելու։

Ձէրրի Փէքթօրալն ընտանեկան գործածութեան համար եղած ուրիշ ամէն դեղերէ գերազանցն է և համեղ. բնաւ չատ հաճելի լինելով փոքր տղայք շատ դիւրաւ կ'առնուն։

Գործածութեան եղանակը շիշերուն հետ կը տրուի։ Կեդրոնատեղին է Ս. Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ և ԸՆԿԵՐԱՑ Ամերիկեան վաճառատունն, ի Ղալաթիա Կ. Պոլսոյ։ Կը ծախուի նաև քաղաքիս մէջ զանազան դեղագործոց քով։ 581

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՊԻՒՏԱՓԷՍԹԻ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Այտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	10,000,000

Արևելից Տնօրէն. Մ. Լօժէն Բուրաբոր
» Լիագօր գործակալ. Մ. Նազարէթ Եազըճեան

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարիմք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զաւակաց տէր անձանց իբր նախրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զաւակաց ապագան ապահովել. կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր սիրելի կինն և զաւակունքը, աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արգոյ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր առաւելութեան որ մէն մի տարի Պիւտաբէշթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարևոր տեղեկութիւններ առնելու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։

Ամէն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Օրինակ—30 տարու անձ մը տարին մի անգամ 4 $\frac{1}{2}$ ոսկի տալով 200 անգլիական ոսկիի ապագայ մը պատրաստած կըլլայ իւր ընտանեաց եւն. եւն։

Փափաքողք ազատ են ընկերութեանս պատուաւորութեան և հաստատութեան մասին տեղեկութիւն առնալ Եւրոպայից մեծ դրամատուններէն։ 65

HUILE DE FOIE DE MORUE DÉSINFECTÉE

ՇԷՎՐԻԷԻ ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ ՔՏՈՒԱԾ

de

CHEVRIER

Առաջնակարգ դեղագործ ի Փարիզ, ասպետ Պատուոյ լէգէոնի, վարձատրեալ Բ. կարգի Մէճիտիէով, ֆօպուրկ Իզապէլ-լա-Գաթոլիք պատուանշանին։

ՃԵՐՄԱԿ ԵՒ ԹԱՒԻԽ

Մորու ձկան իւղը խայծղանով զտելով, Պ. Շէվրիէ այդ հեղուկին տուած է անխորժելի համ և հոտ, միանգամայն անվնասելով անոր բուժիչ յատկութիւնները։

Այդ դիւտին պատճառաւ հնարիչը մեծամեծ վարձատրութիւններ ստացած է, մետալ և պատւոյ վկայական։

Ամբողջ աշխարհիս բժիշկք կը նախադասեն զայն ամէն տեսակներէն։

ԵՐԿԱԹԱԽԱՌՆ

Պ. Շէվրիէ իւր գիւտը կատարելագործած է ֆօսֆաթ տը ֆէրով Մորու ձկան երկաթախառն իւղ մը պատրաստելով։ Հակառակ այս յաւելման, իւղը դիւրաւ կը մարսուի և բնաւ ըմպութիւն չպատճառեր։ Ուստի նախընտրելի է միւս բոլոր երկաթախառն պատրաստութիւններէն և յաջողութեամբ կը գործածուի Թոքախտի, Պրոնշիթի, Վատութեան և Խոյլի համար։ Մանաւանդ կը յարմարի տկարակազմ անձանց։ 711

Ընդհ. մթերանոց, Կեդր. դեղրն. Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ, 244, Մեծ փողոց Բերայի, Կ. Պոլիս. Միեւնոյն դեղատան մէջ կը գտնուի նաև ՇԷՎՐԻԷԻ կազդուրիչ ԳՕԳԱՅԻ ԳԻՆԻՆ։

ԱՊԱՀՈՎ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. Գուիտոնեան պար.—Լուսնոտութիւն—Արգանդախեղդ—Հիւանդութիւնք ուղեղի և ողնածուծի ջղաձգութիւնք, գլխու պտոյտք, ջղային տագնապք, հլացմունք, քնատութիւն, ուղեղային բորբոքում, սերմնաթափութիւն

ՍԻՐՕ ՀԷՆՐԻ ՄԻՒՌԻ միջոցաւ

Քիմիապէս մաքուր բոդասիոնիի պռոմիւրով

15 տարուան ԱՊԱՀՈՎ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ Փարիզի Հիւանդանոցաց մէջ գործածութեամբ։
Շատ կարևոր տեղեկութիւնք կը տրուին փափաքողաց ձրիաբար

Հէնրի Միւռ, ի Բօն-Սէնդ-Էսբրի (Ֆրանսա)

Մեծաքանակ կը վաճառուի ի Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Ղալաթիոյ Մեծ փողոց, Կ. Պոլիս։

Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամէն դեղարանաց մէջ։ 816

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ՔԻՆԱՅՈՎ ՄՍԻ ՀԻՒԹ ՖՈՍՖԱԹ ՏԸ ՇՕ

Ամենազդու կազդուրիչն զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, Ծերերը, կանայք, տկարակազմ Տղայներն և ամէն փափուկ անձինք։

Բաղկացեալ Մկանանց և Ջղային ու Ոսկրային դրութեանց կազմութեան և Զարգացման յայտ անհրաժեշտ նիւթերով։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ ամենէն ազդու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ստամոքսի ամէն ցաւերու, փորհարութեան, Հիւծման, երկար ապաքինմանց, Իւոյն, ի մի բան, թուլութեան, վատութեան, Ջղային ուժհատութեան ամէն վիճակներուն որոց շատեր չարաչուք կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. ՎԻԱԼ, Պուրպոն փողոց, 14—ԼԻՈՆ

Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է ընդհանուր Մթերանոցն Ալիբրանտիի դեղարան Տէլլա-Սուտա, Պերա մեծ փողոց 169։ 766

ԿԱԼԶԻԻ ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՓՈՇԻՆ

ԱՄԵՆԱԶԴՈՒ ԴԵՂ մ'է Մլուկներու, Լուերու, Ոջիլներու, Ճանճերու, Մժեղներու, Մրջիւններու, Թրթուրներու, ցորենի որդերու եւն դէմ։

Քիլօն կը ծախուի 12 Ֆրանք. Խըլթամարութեան միջոցաւ, 100 կրամն 1.95 Ֆր. Լ.—Դիմելու է առ Է. ԿԱԼԶԻ, 71, Դուռ Ալէքսանտրի, Լիոն։

Արևելից համար ներկայացուցիչն է Դեղագործական Մթերանոցն, Ղալաթիոյ Մեծ փողոց, 35, Կ. Պոլիս։

796 9—10

ԺԱՆ ԲՍԱԼՏԻ.— ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ, Նոր բացուած Բերայի Մեծ փողոցը, 127, և ի Գուլէ-Գափու, կալաթայի աշտարակին դիմաց և եազըճը փողոցին քով, Թիւ 657.— ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ, Նոյն փողոց Թիւ 657, 659, 661, 663.— Ամէն տեսակ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ — ՏՓԵՂԱԿԵՐՏ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ, ամէն ճոխութեամբ և կատարելութեամբ.— Ամէն տեսակ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ.— Սրահներու համար ամէն տեսակ օթոցներ, գանանէներ, թիկնաթոռներ, աթոռներ.— Ամէն տեսակ ՄԱՀՃԱԿԱՆՆԵՐ և հայելի տեսակ ուրիշ կարասիներ.— ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ալ կ'ընդունուին, կարճ պայմանաժամի համար.— ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ, ՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ, ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ։

Տան. Չփոթել ԲՍԱԼՏԻ ԵՂԲԱՐՑ վաճառատան հետ։ 691

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90,—ի Կալաթա Կլավանի խան, 2,—ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻԿՍԼԻՆԿԵՐ

Վճարման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծերէն։ 626

ՆԱՒԱՐԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլեայ և Բաթումի միջև կանոնաւորապէս բանուկ

Սամսոն, Տրապիզոն և Բաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Անատոլի որ յուլիս 16ին Մարսիլիայէն և յուլիս 25ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սէնթ Մէրի որ պիտի մեկնի յուլիս 25ին։

Ուղևորներ և ապրանք կ'ընդունուին

Նաւուղիքի, ուղևորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՐՈԹԷ ՐԸՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէթ
Մոսհանէ փողոց, Թիւ 14

556

ՓԱՓԱՅԱՆՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլի, Մէնչէսթրի և Օտեսայի միջև կանոնաւոր բանուկ

Անուանք	Թոնով	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	Պէքը
Արգատիա	2,500	Ռոճըրս
Դալմաթիա	2,500	Ռիչըրտսըն
Լաքոնիա	2,500	Ռոբսըն
Մասէտոնիա	3,500	Մորըլ
Ռումէլիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով փոխադրութիւն կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղևորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ
Գործակալք

536

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլի և Մէնչէսթրի միջև բանուկ շոգենաւք

Անուանք	Թոնով	Անուանք	Թոնով
Քանոբուս	4200	Սֆինքս	3000
Ֆերոս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէֆթիս	3000
Սէսոստրիս	3250	Բերա	300
Թիպս	3250	Լոգիոս	800
Մաքալա	3250	Օլինտա	800
Մարիոթիս	3250	Սէտիլ	700

Դիմել առ Ժ. Ֆ. ՌՈՒԹՈՒԼ և ԸՆԿ.
Ռեֆթալ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
541 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրփուլ

ՍԻԿԱՐԷԹԻ
ՃՇՄԱՐԻՏ
ԾԽՈՂՆԵՐԸ
Պարտին գործածել
միայն 811

JOB

Ընտրել պնդ. չթին
ԺԱՆ ՊԱՐՏՈՒ
Ստորագրութիւն
J. Bardou
այս նշանով միայն կը շինէ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլի և Արևելից միջև.

Անուանք	Թոնով	Անուանք	Թոնով
Ալճէրիան	2500	Ֆաւոնեան	3700
Ալպանիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արմենիան	3700	Իլիրիան	5500
Պաւարիան	6000	Իստրիան	5300
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայփրեան	2000	Լիպեան	800
Տուրքոյ	700	Օփորթօ	700
Էճիփշըն	3700	Բերուվեան	3800
Ֆապիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալերնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ուղևորներու համար ամէն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա.

Նաւաստեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Քարվէր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Հաշման և ընկ.
Մալթա, Օ. Քամիլիէրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ և ընկ.

846

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ Հըլ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնով	Անուանք	Թոնով
Ապոլլօ	2,000	Լէանտրօ	1,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	1,300
Արկօ	1,300	Մարոտին	2,300
Բասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Բորոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Բրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գեյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբրօ	2,500	Օդրանդօ	1,500
Գամէօ	2,100	Օրգօ	2,000
Գոնկօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գոմօ	2,700	Բալերմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բաստէր	1,700
Տոմինօ	1,800	Քիզօ	2,800
Էրաշօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Տրաքօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կալիլէօ	5,500	Սալերնօ	4,000
Կիտանօ	2,200	Սաքֆօ	2,000
Կոզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօտօ	2,200	Սորենտօ	1,300
Համպօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ռ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հումպըր	1,200	Թոլէտօ	2,800
Ժէնօ	2,3[illegible]	Քօնտէ	3,600
Քէլսօ	2,[illegible]	Սէտօ	1600
Քօլօ	2,2[illegible]	Զէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Զէնօ	[illegible]

Քէյզը շոգենաւը, նաւապետ Հէյգ. ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է սոյն ամսոյ 8ին և 24ին աստ կ'սպասուի։

Ուղևորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԻԹՕ
Գործակալք
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւլէթ խան Ղալաթիա

851

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

664

1887 ՅՈՒՆԻՍ 15 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒԼԻՍ 31

Վօսփորէն Էջնող շոգենաւներ

11 15 Ենիմ. Մէզ. Պիւյիւք. Թար. Ենիք. Ըմէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկթաշ
11 15 Արն. Գուրուչ. Օրթագ. Պէշիկ.
11 15 Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթ.
11 15 Պէյգ. Բաշպ. Չուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ.
12 — Գավագներ Մէզարբ. Պիւյիւք. Թար. Պէյգ. Բաշպ. Չուպուգլը Գանլը. Ա. Հիսար Գանտ. Վանի. Չէնկէլք. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիկթաշ
12 — Ենիմ. Մէզարբ. Պէյ. Թար. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պէշ.
12 45 Ենիմ. Մէզ. Պէյ. Թար. Ենիք. Ըմէնիա Պօյաճ. Ռ. Հիս. Պէպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պէշ.
1 30 Ենիմ. Մէզբ. Պէյ. Թարբ. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պէշ.
2 — Պիւյիւք. Թարբ. Պէյգօզ. Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
2 15 Ենիմ. Մէզբ. Պիւյիւք. Թարբ. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկթաշ
3 15 Ենիմ. Մէզբ. Պիւյիւք. Թարբ. Ենիքէօյ Ըմէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկթաշ
3 30 Մէզբ. Պէյ. Թարբ. Պէյգօզ Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիկթաշ
4 15 Ա. Գավագ. Ենիմ. Մէզբ. Պիւյիւք. Թարբ. Ենիք. Ըմէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկթաշ
4 45 Պէյ. Պէյգ. Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վան. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
5 30 Ենիմ. Մէզ. Պիւյիւք. Թար. Ենիք. Ըմէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուր. Օրթ. Պէշիկ.
7 — Ենիմ. Մէզարբ. Պիւյիւք. Թարաբ. Պէյգ. Բաշպ. Ենիք. Միրկ. Գանլըճ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիկ. Իւսկ.
7 45 Ա. Գավ. Ենիմ. Մէզարբ. Պիւյիւքտէրէ Թարաբ. Ենիք. Ըմէն. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիկ.
8 45 Պէյ. Թար. Պէյգօզ Բաշպ. Չուպուգլը Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
8 45 Ենիմ. Մէզ. Պէյ. Թար. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պէշիկ.
9 30 Ենիմ. Մէզբ. Պէյ. Թարբ. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուր. Օրթ. Պէշիկ.
10 — Ենիմ. Մէզ. Պէյ. Թար. Ենիք. Ըմէնիա Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկ.
10 30 Ենիմ. Մէզբ. Պիւյիւք. Թարբ. Ենիքէօյ Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արն. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկթաշ
10 45 Մէզբ. Պիւյիւք. Թարբ. Պէյգօզ Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
11 — Ենիմ. Մէզարբ. Պիւյիւք. Թարաբ. Ենիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Արնավ. Օրթագ. Պէշիկ.

Կամուրջէն Ելնող շոգենաւներ

12 15 Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արն. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարբ. Պէյ. Մէզբ. Ենիմ.
1 — Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արն. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէյ. Մէզբ. Ենիմ.
1 30 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաշպ. Պէյգօզ Թարբ. Պիւյիւք. Մէզբ.
1 45 Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արն. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ըմէն. Ենիք. Թարբ. Պիւյիւք. Մէզբ. Ենիմ. Ռ. Ա. Գավագ
2 — Գապաթ. Իւսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Բաշպ. Պէյգ. Թարաբ. Պիւյիւք. Մէզարբ. Ենիմ.
2 30 Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արն. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
2 45 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշպ. Պէյգօզ Թարբ. Պիւյիւքտէրէ
3 15 Պէշիկ. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարբ. Պէյ. Մէզարբ. Ենիմ.
4 15 Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ըմէն. Ենիք. Թար. Պիւյիւք. Մէզ. Ենիմահալլէ.
4 30 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշպ. Պէյգօզ Թարբ. Պիւյիւքտէրէ
5 30 Գապ. Պէշիկ. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Պէյգ. Թարաբ. Պէյ. Մէզարբ. Ենիմ. Ռ. և Ա. Գավագ.
6 15 Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արն. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարբ. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
6 45 Իւսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արն. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար. Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Թարաբ. Պիւյիւք.
8 15 Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենի. Թար. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
9 15 Պէշիկ. Օրթ. Գուր. Արն. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
10 — Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաշպ. Պէյգ. Թար. Մէզ. Ռ. և Ա. Գավագ.
10 15 Պէշիկ. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ըմէն. Ենիք. Թարբ. Պիւյիւք. Մէզարբ. Ենիմ.
11 — Պէշիկ. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիք. Թարաբ. Պիւյիւք. Մէզարբ. Ենիմ.
11 — Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպ. Բաշպ. Պէյգ.
11 30 Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան.
12 — Պէշիկ. Օրթագ. Գուրուչ. Արնավ.

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ